

Joachim, Joachim, Joachim, Joachim ja vielä saman nimen muunnokset. Vaikka etunimen käyttö sukuhaaran määritelmänä on epätasällinen ja nimen palaaminen suomalaiseen kalenteriin 1995 hämää kättä, kättämme sitä tässä kirjoitelmassa otsikkona. Se vakiintui puhekieleemme yli 15 vuoden aikana, jolloin tiedossamme oli ainoastaan ensimmäisen arkistiselvityksen suppea materiaali vuodelta 1978. Joachim-nimeä on vaalittu suvussamme poikkeuksellisen uskollisesti. Nimen taustaa ja merkitystä selvittää tarkemmin kirjoitelman sukututkimusosassa. Sekä Joachim- että Joakim-muodoilla tarkoitamme samaa nimeä. Savolais-karjalainen murre muuten sotkee kaksi nimeä Joachimin ja Jacobin. Joachim on "Juakkima" ja Jacob "Juakko", Kiteellä ja Rääkkylässä myös Juhkumi, Jukkumi, Jukka.

Outokummun Kaksolassa puhuttiin lapsuudessani Juakkimoista. Valitettavasti lapsen mieli ei ymmärtänyt erotella eri henkilöitä ja ajanjaksoja. Hahmottamista vaikeutti sekin, että Viipurin Joakim Kaksosen kuvaan oli kirjoitettu: "Tämä on Jaakko ja Jaakon eukko".

Väärinkäsitys toistuu jopa virallisissa papereissa. Lakkautettujen seurakuntien keskusarkiston 6.8.1969 antama virkatodistus tekee Viipurin Antti Kaksosesta "Jaakonpojan", vaikka isä oli alkuperäisten kirkonkirjojen mukaan kastettu Joachimiksi. 1970-luvun lopulla ryhdyin tutkimaan sukumme taustaa. Pyrin suoraviivaisesti mahdollisimman pitkälle vanhoihin aikoihin. Tuloksista laadin yhteenvedon 1984. Pirjo Veneskoski (o.s. Kaksonen) on jatkanut selvityksiä myöhemmin.

Kesäkuussa 1994 Joachim-haaran neljän sivuverson edustajat tapasivat Helsingissä Pirjo Veneskosken kotona. Pirjo edusti Antin, Jussi Kaksonen Pirkkalasta Juhon, Erkki ja Greta (o.s. Tilus) Kaksonen Helsingistä Joakimin ja Aino Kaksonen Helsingistä/Petäjävedeltä Heikin jälkeläisiä. Tapaamisessa päätimme täydentää sukututkimuksen aukkoja ja lisätä siihen muistelmasuuden. Muistelmat teimme itsenäisesti toisistamme riippumatta. Silti niistä löytyi yllättävän monia yhteisiä taustoja. Dipl.ins. Karri Kaksonen Espoosta on muokannut suvun kuvia digitaaliseen muotoon.

Tutkimus on edelleen vajavainen - eräänlainen välitilinpäätös - mutta työn tulokset on syytä kirjata muistiin. Jatkotutkimukselle jää yhä selviä osoitteita:

1) Sukutaulussa A esiintyvät 1500- ja 1600-luvun nimet ovat historiallisia faktoja, mutta polveutumisjärjestyksestä todistavat dokumentit ovat heiveröisiä. Varmistukset löytyvät ehkä vasta muita Kaksosten sukuhaaroja koskevan tutkimuksen kautta.

2) Joensuun maakunta-arkistosta tuskin löytyy enää vanhempaa tietoa suvustamme. Henkilökuvien tarkentaminen ja sukuluettelomme laajentaminen sukutauluiksi on sen sijaan mahdollista.

3) Tuleville sukupolville säilytämme velvollisuuden täydentää näitä tietoja sopivin väliajoin.

Pirkkalassa, joulukuussa 1995

Jussi Kaksonen

I OSA SUKUTUTKIMUKSIA

I:1/2 KAKSOSEN SUVUN JOACHIM-HAARA

Muistitietona suvussa on säilynyt sukututkija Jalmari Finnen arvio, jonka mukaan Kaksosen suku siirtyi jonkun sotilaan välityksellä lännestä Itä-Suomeen tai sitten suvun alkujuuret ovat jo vanhastaan Karjalan Kannaksella. Toinen muistitieto ennen sukuselvityksen aloittamista kertoi, että suvulla saattoi olla kirkollisia yhteyksiä, joku esivanhemmista ehkä toimi kirkon palveluksessa tai kirkon kanssa oli jotakin poikkeuksellista tekemistä. Tämä sukuhaara muistaa vanhimpana jäsenenään talollinen Joachim Kaksosen Liperin Tutjunniemestä 1800-luvulta, mutta kauemmaksi muistin varassa ei päästä.

Tampereen kaupunginarkistoon talletetut Jalmari Finnen kokoelmat eivät sisällä suoranaisia tietoja Kaksosen suvusta. Sen sijaan Finnen aineistossa esiintyy ruotsalainen nimi Twilling, jonka voisi kääntää Kaksoseksi. Kapteeni Thomas Twilling vaikutti ainakin vuonna 1664 Porin jalkaväkirykmentissä. 1*

Muussa aineistossa Twilling-nimi esiintyy Itä-Savossa. Entisen Säämingin (nykyinen Savonlinnan kaupunkiseurakunta) lukkarina vaikutti Martti Twilling vuosina 1688-1768. Hänen poikansa Paavo harjoitti kauppaa ja anoi kauppaporvarin oikeuksia Savonlinnasta. Samassa kaupungissa mainitaan myös Johan Twilling kapakoitsijana 1770-luvulla. 2* Suomalais-sukuja tutkinut ekonomi B. Thilman määrittelee Kaksosen "kolmannen luokan" savolaissuvuksi, jonka jäsenmäärä on 50-200 henkeä. Toisen ja ensimmäisen luokan suvut ovat Thilmanin selvityksessä jäsenluvultaan suurempia. 3*

Seurakuntien väestörekisteri- ja historiakirjat antavat Kaksosen suvusta tietoja yli kolmen vuosisadan ajalta. Jos lasketaan takaperin 2000-luvun taitteesta 1600-luvun lopulle, ajanjaksoon mahtuu kymmenen sukupolvea. Muita hajatietoja nimen esiintymisestä on 1600- ja 1500-luvuilta. Kaksosen suku näyttää vuosisatojen kuluessa jakaneen itäsuomalaisten kovan kohtalon. Rajan kirot merkitsivät sotaa, nälkää ja tauteja. Itäisen ja läntisen valtapiirin rajalla levottomuudet pyyhkivät useita kertoja asutuksen yli. Nousu uudelleen jaloilleen on vaatinut todellista arkipäivän sankaruutta. "Onpa taivaassa tarjona lapsillekin, jotka Jeesusta rakastavat, kultakruunut ja valkeat vaattehetkin, harput joilla he soittelevat." Tämä lastenvirsi tunnetaan näköjään eri sukuhaaroissamme. Ehkä isovanhempamme opettivat sen lapsilleen lohdutukseksi raskaiden aikojen varalle. Suvun muistama Joakim Kaksonen syntyi Liperin evankelis-luterilaisen seurakunnan väestörekisteriasiakirjojen mukaan talollisen poikana 16.12.1821 Rääkkylässä. Hän muutti 20.11.1825 vanhempiensa ja sisarustensa kanssa Rääkkylästä Liperin Tutjunniemen kylään tilalle numero 6.

Joakim Kaksonen vihittiin avioliittoon 2.7.1848 talollisen tyttären Anna Kaisa Silvennoisen kanssa. Anna Kaisa oli kotoisin Liperin Kaatamon kylästä. 1850-luvulta lähtien nuoripari asui Tutjunniemen kylässä tilalla numero 3. Yhteiselön alku ei ollut pelkkää päivänpaistetta: Pariskunnan kolme ensimmäistä lasta kuoli 1850-luvun alussa aivan pieninä muutaman vuoden välein. Tragedia toistui 1860-luvun lopussa - jopa niin, että vajaan vuoden ikäinen poikavauva Wilhelm ja kuusivuotias tytär Anna Stina menehtyivät päivän välein ilmeisesti johonkin kulkutautiepidemiaan. 4*

Ankara luonnonvalinta oli 1800-luvulle saakka arkipäivää. Pohjois-Karjalan eteläosissa 1700-luvulla vain puolet lapsista saavutti 15 vuoden iän. 1800-luvulla aikuisiän kynnykselle selvisi 60 prosenttia syntyneistä. 5*

Maakunta-arkiston tutkimus ei kerro Joakimin ja Anna Kaisan lasten kuolinsyytä, mutta ne ajoittuvat täsmälleen isorokkoepidemioiden viimeisiin huippuihin. Isorokkorokotus - "suojelusrupuli" - oli vasta alkamassa. Tuhkarokko, tulirokko, hinkuyskä ja erilaiset vatsataudit olivat edelleen tuhoisan vaarallisia. Niitä vastaan ei tunnettu suojakeinoja. 6*.

Joakimin ja Anna Kaisan lapsista aikuisikään selvisi viisi: Anders s. 21.11.1855, Johan 2.9.1857, Joakim 12.5.1862, Maja Stina 1867 ja Henrik 11.2.1873. 7*

Antti ja Joakim päätyivät Viipuriin ja Heikki Sortavalaan. Maija Stiina avioitui liperiläisen Juho Pellin kanssa. Pellit muuttivat aluksi Polvijärvelle, mutta palasivat muutaman vuoden kuluttua takaisin Liperiin. Johan-Juho Kaksonen työskenteli nuoruudessaan renkinä Vaivion ja Liperin kylissä ja muutti 9.11.1884 naimattomana Liperistä Kuusjärvelle vuokraviljelijäksi. Sisarusarjan vanhemmat Joakim ja Anna Kaisa muuttivat 22.3.1889

Liperistä Kuusjärvelle. Mukana seurasi nuorin poika Heikki, joka oli silloin 16-vuotias. Heikin muutto saattoi olla pelkkä muodollinen kirjaus, sillä Sortavalan Kaksosten muistin mukaan Heikki oli jo työssä muualla. Joakim eli Kaksolassa lähes 15 vuotta vuoteen 1904 ja Anna Kaisa yli 30 vuotta vuoteen 1921. Anna Kaisa ylitti 91 vuoden iän. Muistelmaosuudet käsittelevät veljessarjan jälkeläisten vaiheita. Toisistaan erillään kootut muistelmat keskittyvät näköjään 1900-luvun sotavuosiin, vaikka väliin toki mahtui onnellisia rauhan ja rakentamisen kausia.

IV Aiemmin 1978 Joensuun maakunta-arkistossa kirkonkirjojen perusteella tehdyn selvityksen mukaan Joachim Kaksonen oli syntynyt 16.12.1821 Liperissä ja vihitty 2.7.1848 Annan Kaisa Silvennoisen kanssa, syntynyt 30.12.1830. Eri teitä hankitut tiedot siis täsmäävät.

III Liperin Joachimin isä oli talollinen Joachim Kaksonen, 1794-29.1.1873. Tällä Joachimilla oli vaimonsa Stina Malisen ?1776-6.2.1856 kanssa ainoastaan yksi lapsi, mutta Stinalla oli edellisestä avioliitosta muita lapsia. Perhe muutti Rääkkylästä 20.11.1825 Liperin Tutjunniemen kylään tilalle numero 6.

II Rääkkylässä vuonna 1794 syntyneen Joachimin isä oli myös Joachim Kaksonen, 1769-21.10.1843. Hän asui vaimonsa Hedvig Niirasen, 1770-14.11.1833, kanssa torpparina Rääkkylän kylässä tilalla numero 6.

I Joachim-sarjan kantapari syntyi Kiteellä: Anders Kaxoin, 1720-1801 ja puolisonsa Susanna Neiglick, 1724-10.1.1791. He asuivat Rääkkylän Oravilahden kylässä ja Anders viimeiset vuotensa 1794 lähtien Rääkkylän kylässä. 8*

Pariskunnan syntymäaajoista esiintyy arkistolähteissä useita eri versioita. Tuoreemmissa selvityksissä Joachimin syntymäajaksi on täsmentynyt 7.8.1728 ja Susannalle 18.7.1725. Sattumuksena aloittelevan sukututkijan hankaluuksista mainittakoon, että yritin 1970-luvun lopulla kesälomalla lukea itse Joensuun maakunta-arkistoon talletettuja asiakirjoja. Kun Liperin kirkonkirjat olivat juuri toisen sukututkijan käytössä, minulle annettiin ajankuluksi Rääkkylän rippikirjat. Niissäkin kuulemma oli Kaksosia. Varattu aika ei riittänyt odotteluun, joten tilasin myöhemmin selvityksen maakunta-arkiston tutkijoilta. Kirjasin arkistokäynnillä kuitenkin joitakin tietoja paperille. Paperi unohtui mielestäni toisarvoisten tietojen mappiin, josta löysin sen vasta 1995:

Rääkkylän seurakunnan rippikirja 1756-1762 laa2:

Oravilax: 49) (ilmeisesti tilan numero) Joachim Neglick 1718-1796 ??) ? Lewoin 1750, Maria Kaxoin 1754 58) Anders Kaxoin 1720, Susanna Neglick 1724

Rääkkylän seurakunnan rippikirja 1797-1803 laa3:

Bräkylä: 6) Anders Kaxoin 1720-1801 poika Joachim, vaimo Hedvig Nirain Oravilax 10: 47) Olof Sallin 1763, Carin Kaxoin 1765 Oravisalo 6: 54) Petter Mackoin 1743, Lisa Kaxoin 1749 9*

Myöhemmin laajentunut tietämys tarjoaa näille löydöille lokerot. Joachim Neglick on aivan ilmeisesti Susannan veli, josta tuli Rääkkylän lukkari. Maria, Carin ja Lisa lienevät Anders ja Susanna Kaksosen tyttäriä, ensimmäisen Joachim Kaksosen sisaria. Vaimonsa Susannan kuoltua Anders asuu poikansa ja miniänsä luona.

SUNTIOITA JA KOULUMESTAREITA

Käsite Kaksosen suvun Joachim-haara vakiintui sukumme kielenkäyttöön Joensuun maakunta-arkistolla 1978 teetetystä suppeasta sukuselvityksestä. Sen tiedot ovat sinänsä oikeita, mutta kokonaiskuva vääristyy. Joensuulaisen fil. lis. Juha Rouvisen tekemä sukututkimus Kaksonen-Kastegrenin suvusta laajentaa ja tarkentaa kuvaa. Rouvinen itsekin on Rääkkylän Kaksosten sukua. Rouvisen selvitysten mukaan Antti Kaksonen oli aluksi torpparina Kiteen Haapalahdessa. 1767 hänet mainitaan Oravilahdella ja 3.4.1771 hänet valittiin Rääkkylän kirkon suntioksi. 10*

Tuolloin kirkko oli vielä Kiteen Oravilahden kappeli. Vaikka Antti K. esiintyy eräissä lähteissä torpparina, hän sai ainakin osan toimeentulostaan suntion ammatista. Tuohon aikaan suntion toimi saattoi olla myös kunniatehtävä, joka korvattiin luontaisetuina, esimerkiksi kirkon maiden käyttöoikeutena. Suntion tehtävien avautuminen selittyy siten, että Antin puoliso Susanna oli Neiglickien pappissukua ja hänen veljensä Joachim Rääkkylän lukkari.

Antti ja Susanna Kaksosen lapsia:

Juhana s. 1748 Liisa s. 1.2.1749 Kitee Heikki s. 1750 Maria s. 7.1.1752 Kitee Hedvig Helena s. 17.4.1755 Kitee Anna s. 20.12.1757 Kitee, puoliso 28.6.1778 Rääkkylässä Pekka Osolanus, torppari Antti Osolanuksen poika Kiteeltä Sofia s. 6.2.1761 Kitee, puoliso 24.5.1779 Rääkkylässä Heikki Ilvonen, talollisenpoika Puhossalosta Kaarina s. 6.4.1764 Kitee Joakim s. 29.10.1767 Rääkkylä k. 21.10.1843 Rääkkylä

Antin ja Susannan nuorimmalla pojalla Joakimilla oli torppa, mutta hän jatkoi isänsä ammattia Rääkkylän suntiona. Rääkkylän kunnan pitäjäkokous myönsi 23.4.1843

Joakimille eläkkeen, kun hän oli palvellut seurakuntaa 40 vuotta. 11*

Joakim kuitenkin kuoli saman vuoden lopulla, sillä hän sairasti jo eläkepäätöksen aikaan halvausta. Suntio Joakim Kaksosen puoliso oli jääkäri Olli Nissisen leski Hedvig Niiranen Oravisalosta, s. 1770 k. 14.11.1833. Hedvig oli ennen vuotta 1786 piikana Kiteen kylässä, vihkimispäivä Joakimin kanssa 29.5.1791.

Lapsia (syntyneet Rääkkylässä):

Antti s. 23.7.1792 k. 30.11.1859 Rääkkylä Joakim s. 7.4.1794 k. 29.1.1873 Liperissä

Susanna s. 23.10.1796 Martti s. 14.9.1798 k. 1803 Pekka s. 19.4.1802 Rääkkylän suntio, puoliso Tiina Kurki s. 1800 Kalle s. 1803 Liisa s. 1805, puoliso Kiihtelysvaaran suntio Juho Väänänen. 12*

Juha Rouvisen lähisuku polveutuu suntio Joakimin vanhimma pojasta Antista, kun taas toinen poika Joakim jatkoi Joachim-haaraa. Antti Joakiminpoika Kaksosesta, s. 23.7.1792 k. 30.11.1859, tuli Rääkkylän koulumestari. Hänen avioliittonsa oli erikoinen, sillä puoliso Ulrika Loviisa Teetgren, s. 19.11.1787 Lempäälä k. 26.6.1848 Rääkkylä, oli aatelissukua - ehkä sotien vuoksi köyhtynyttä haaraa. Hän oli Rääkkylässä Suomen sodan aikana kuolleen kersantin Johan Ulrik Teetgrenin ja Eva Beata Carsteenin tytär. 13*

Antti Kaksosen ja Ulrika Teetgrenin lapsia olivat Joakim, Juho, Peter, Stiina Loviisa, Anders Vilhelm, Eeva Liisa, Ulrika Maria ja Gabriel.

Kiteen ja Rääkkylän historia Pitäjä rajojen mailla kertoo, että Rääkkylän koulumestari Antti Kaksosen voimat ehtyivät 1850-luvulle tultaessa, joten hänen sijaisekseen palkattiin Abraham Karjalainen. Koulumestarin palkka oli yksi kappa savulta ja yöspito lukukausien aikana, mutta siitä ei sellaisenaan riittänyt jaettavaksi Kaksosen ja Karjalainen kesken.

Piispa kehottikin 1853 ottamaan makasiinista niin paljon apupalkkaa, että koulumestarin kokonaistulot nousivat 15 tynnyriin viljaa. Tämä palkka tuli sitten jakaa miesten kesken aina Kaksosen eliniän ajan. Tämä ei ehkä Karjalainia tyydyttänyt, sillä 1855 koulumestarin sijaiseksi mainitaan Mikko Hyvärinen. Hän oli myös ehdolla viran vakinaiseksi hoitajaksi. Rääkkyläläiset eivät häntä kuitenkaan huolineet, sillä tämä ei ollut syntynyt kappelissa, vaan Kiteellä. Lisäksi Hyvärisellä oli rasiuksenaan vaimo ja lapsi. Sen sijaan virkaan

toivottiin koulumestari Kaksosen veljenpoikaa, kirkkovahti Jukka (Joachim) Kaksosta. 14*

Koulumestari Antin ja hänen Ulrikansa ensimmäinen lapsi Joakim syntyi 2.4.1815, mutta hän kuoli parin vuoden ikäisenä 1817. Heillä oli myös 18.6.1828 syntyneet kaksostytöt Eeva Liisa ja Ulrika Maria, joista Eeva Liisa kuoli vajaan kolmen vuoden ikäisenä. Ulrika Mariasta tuli pitäjänräähtälin Juhana Huikurin puoliso. Muista lapsista Peter s. 2.3.1820 k. 1884 lähti 1830-luvulla opintielle Kuopion triviaalikouluun. Hän muutti nimensä

Kastegreniksi ja toimi myöhemmin Leppävirran koulumestarina. Ruotsin vallan aikana opintielle lähteneiden nimet lähes säännöllisesti latinalaistettiin tai ruotsalaistettiin.

Paikallishistoria Leppävirran kirja kertoo, että Peter Kastegren toimi koulumestarina vuodesta 1843 aina vuoteen 1884 saakka. Hän oli pitkäaikaisin ja samalla merkittävin Leppävirran kiertokoulunopettajista. Hänen aikanaan kiertokoulu lopulta saavutti vakiintuneen aseman Leppävirralla.

Pääasiallisen toimensa ohella Kastegren toimi seurakunnan monissa luottamustehtävissä. Häntä puhuteltiin yleensä maisteriksi tai tuttavallisesti myös Kaste-Pekaksi. Vaikka hän opetustyössään joskus olikin kovakätinen antaen tukkapöllyä ja luunappeja, hän oli siitä huolimatta melkoisen suosittu. Hänen nauttimastaan arvonnannosta pitäjässä todistaa mm. kirkonkokouksen pöytäkirja vuodelta 1861: "Koska koulumestari Pietar Kastegren on 18 vuotta tässä seurakunnassa minun (rovasti Walle) ymmärrykseni jälkeen hyvin ahkerasti ja tasaisesti virkansa toimittanut ja 15 vuoden ajan samalla tavalla kirkkoväärtin ammattia tehnyt, kysyttiin seurakunnalta, jos hän olisi ansainnut jonkun kunniamerkin tämän hyvän käytöksen suhteen ja vastattiin yksimielisesti, että se olisi suotuisaa, koska hän aina ja kaikessa on kunnollinen virkamies ollut". Samoin 1874

piispantarkastuspöytäkirjat kiittävät "erästä seurakunnassa toimivaa kiertävää lasten opettajaa nimeltä Pehr Kastegren".

Vaikka kiertokoulun asema Kastegrenin aikana alkoikin jo vakiintua pitäjässä, ei vastustajistakaan ollut puutetta. Monissa kylissä vanhemmat edelleen olivat sangen vastahakoisia lähettämään lapsiaan kiertokoulupaikkana toimivaan taloon. Niinpä koulu oppilaiden puutteessa saattoi jäädä pitämättä. Näin tapahtui mm. 1869 Vaahtovan sahalla, missä Kastegren ilmoitti oleskelleensa viikon turhaan lapsia odottelemassa. Koulun pitäminen saattoi tyrehtyä myös siihen, että kyläläiset eivät halunneet luovuttaa koulun pitoon tarvittavaa huonetta. Tällaisesta tapauksesta Kastegren kertoo kiertokoulun oppilasluettelon perään tekemässään merkinnässä 1868 seuraavaa: "Allekirjoittaja kuin laillisen kuulutuksen perästä löydettiin ihtensä kauppaneuvos Hackmanin tilalta N:o 17 Osmajärven kylää ja Leppävirran pitäjätä, että siellä se 2. päivä Maaliskuuta vuonna 1868 kuulutuksen mukaan alottaa pitäjänkoulun Pasalanmäen kinkerikunnan lasten kanssa, ilmoiteettiin asianomaiselta tilanhoitajalta siellä ei olevan joutavaa huonetta sitä aivottua koulua pitää ja siis ei olevan sovelias sitä vastaanottaa, sen tähden ja koska allekirjoittaja sen peräti moniaassa kuuluttamattomassa paikassa tätä kylää samanlaisessa tarkoituksessa tietää antoi koulun olevan sian puutteessa, vaan kuin sekin tyhjään, niin ei taitanut allekirjoittaja sille asialle sen paremmata, vaan täytyi jättää koulun pito siellä semmoisekseen kuin muistoksi ylöspantiin". 15*

ALTARITAU LU LAHJANA RÄÄKKYLÄN KIRKKOON

Kaksosen suvun Joachim-haaran merkillisimpiin saavutuksiin kuuluu alttaritaulun lahjoittaminen Rääkkylän kirkkoon. Kunnia ja kritiikki menivät siitä Kastegren-nimelle. Koulumestari Antti Kaksosen pojista Anders Vilhelm s. 12.4.1825 otti veljensä Peterin tapaan käyttöön isän ja äidin nimestä yhdistetyn Kastegrenin, joka kalskahti säätyläiseltä. Vilhelm sai matkatodistuksen Pietariin. Hänestä tuli Pietarissa menestyvä hautausurakoitsija, mutta lapsia hän ei saanut. Vilhelm Kastegren lahjoitti Rääkkylän kirkkoon alttaritaulun ja tuki taloudellisesti Rääkkylään jääneitä sukulaisiaan. Pitäjä rajojen mailla -teos kertoo, että Rääkkylän kirkko sai 1867 alttaritaulun Rääkkylässä syntyneeltä, Pietarissa asuneelta räätäli W. Kastegrenilta. Pietarin "maalauksakatemiaan maalarin" valmistama taulu esitti ristiinnaulittua Kristusta ja hänen surijoitaan. Suurikokoinen taulu oli kullatuissa kehyksissä, ja kuten sanomalehdissä erityisesti mainittiin, se oli maksanut 830 markkaa. 16*

Paikallishistoria kutsuu Vilhelmiä räätäliksi, mutta Rouvisen selvitysten mukaan hän hankki omaisuutensa hautausurakoitsijana. Vilhelm Kastegrenin lahjoittama alttaritaulu lienee ollut käytössä kirkon peruskorjauksiin saakka. Vuodesta 1929 alttaritauluksi tuli enolaisen taidemaalarin E. J. Härkösen teos.

Suntio Joakimin poika 7.4.1794 syntynyt Joakim Kaksonen nai itseään vanhemman lesken Stina Malisen. Avion myötä tuli vastuulle lapsia Stinan edellisestä avioliitosta, mutta ilmeisesti myös omaisuutta. Perhe näet muutti talollisiksi Arvinsalmen yli Liperin Tutjunniemeen. Heidän ainoan yhteisen lapsensa tunnemme Liperin Joakim Kaksosena. Kohtalo jakoi tragedioita näille sukupolville. Suntio Antin Susanna-puoliso kuoli "punatautiin" 10.1.1791. Vuonna 1739 rakennettu Oravilahden kirkko paloi 1793 ilmeisesti Antin virkakauden loppuvaiheissa. 1794 Antti muutti poikansa Joakimin luo. Oravilahden kirkko oli niin huonokuntoinen, että melkein koko 1700-luvun lopun ajan pitäjään puuhattiin uutta kirkkoa. Vanha paloi tai hävitettiin polttamalla samana vuonna, kun uusi kirkko valmistui. Joakimin suntiokauteen osui seurakuntalaisia järkyttänyt kirkkopalo. 1793 kirkonkylään rakennettu ristikirkko paloi 23.7.1837 jumalanpalveluksen jälkeen. Pitäjä rajojen mailla -teoksen mukaan tuli syttyi salamaniskusta illalla 23.7.1837. Kirkko ja viereinen tapuli paloivat kolmessa tunnissa. Ainoastaan kirkon asiakirjat ja vähäinen määrä irtaimistoa onnistuttiin pelastamaan. 17*

Samalle paikalle rakennettiin väliaikainen jumalanpalvelushuone ja myöhemmin nykyinen kirkko, johon Kastegrenin alttaritaulu sijoitettiin.

Rääkkylän seurakunta luotti Kaksosten palveluksiin: syntynyt Joakimin poika Pekka Kaksonen jatkoi jo kolmannessa polvessa suntion tehtäviä Rääkkylässä. Hänelläkin oli Joakim-niminen poika s. 16.4.1824. Tätä Joakimia nimitetään Kiteen ja Rääkkylän paikallishistoriikissa kirkkovahdiksi, mutta virheellisesti Jukka-nimiseksi. Koulumestari

Antin poikia oli myös Gabriel eli Kaapro Kaksonen s. 6.3.1830. Hän säilytti vanhan sukunimensä, vaikka hän muutti puusepän oppilaana Pietariin 10.6.1851. Kaapron puoliso oli Maria s. 1842 ja heillä oli ainakin tytär Maria s. 1876 ja poika Vladimir s. 1880. 18* Miten mahtoi käydä pietarilaisen Kaapro Kaksosen lapsille Maria ja Vladimir Kaksoselle? Selvisivätkö he vallankumouksen pyörteissä takaisin Suomeen, vai jäikö sukua Neuvostoliiton hallinnon rattaisiin epäluotettavina ulkomaalaisina? Koulumestari Peter Kastegrenin poika Igor Herman, s. 27.12.1867 k. 23.11.1935 Helsingissä, toimi Mikkelin lääninkamreerinä. Hän lyhensi nimensä muotoon Kaste. Hänen jälkipolviaan asuu Kaste-nimisinä ainakin Helsingin seudulla.

ETUNIMI KITEEN KIRKKOHERRALTA

Suuri Pohjan sota jätti kirkonkirjoihin pahan aukon. Isonvihan vuosina varsinkin itäisen Suomen kirkonkirjat tuhoutuivat useimmilla paikkakunnilla, joten eteneminen ei onnistu yksinomaan näiden lähteiden varassa. Rääkkylä oli tuolloin nimeltään Oravilahti ja kuului kappeliseurakuntana Kiteen kantaseurakuntaan. Kaksosilla säännöllinen Joachim-nimen käyttö selittyy Neglick-suvun vaikutuksena. Näglick-Neglick-Neiglickejä toimi Kiteen suurpitäjässä nimismiehenä, kirkkoherrana, kappalaisena ja suntiona. 19* Kirjoitusmuoto vaihtelee, mutta kohteena ovat samat henkilöt. Karjalaiset ovat kutsuneet Neiglickin sukua myös "Näälikäksi". Pohjois-Karjalan länsipitäjissä pitkä vokaali vääntyy edelleen: Väätäinen on Viätäinen ja Näälikkä olisi siten Niälikkä. Niinpä suuressa nimenmuutoksessa 1906 suvun jäsenet suomensivat nimensä muotoon Kankaanrinta, osa muotoon Vaaranrinta. 20*

Helsingin Sanomissa 1.2.1980 julkaistussa artikkelissaan professori Yrjö Blomstedt viittaa, että Neiglick-suku olisi saksalaisperäinen. 21*

Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla saksalaissukuja asui mm. Viipurissa, Virossa ja Liivinmaalla. Neiglickeistä apupappi Joachim jatkoi työtään isonvihan vaikeinakin vuosina paikkakunnalla ja valittiin myöhemmin kirkkoherraksi.

Suomen Sukututkimusseuran julkaiseman Genos-aikakauskirjan päätoimittajalta Georg Lutherilta on saatu 19.2.1984 seuraava Joachim-haaraa koskeva tieto, joka perustuu Sukututkimusseuran lähteisiin: "Joachim-nimi on aivan ilmeisesti Neiglick-suvun perintöä. Antti Kaksosen puoliso Susanna Neiglick syntyi Kiteellä 18.7.1725 (kaksosena!) ja oli myöhemmän kirkkoherran Joachim Neiglickin ja hänen 2. puolisonsa Elisabeth Tollianderin tytär. Susanna antoi ilmeisesti isänsä nimen pojalleen." 22* Joensuun maakunta-arkiston tutkimus vahvistaa, että Susannan vanhemmat olivat Joachim Neiglick ja Elisabeth Toljander. 23*

Uskollisella Joachim-nimen käytöllä sukumme todennäköisesti halusi korostaa yhteyksiään oppineeseen pappissäätyyn erotukseksi talonpoikaissuvuista. Varmaan sillä haluttiin myös muistaa, miten Joachim Neiglick todella kantoi vastuunsa vaikeina sotavuosina ja piti koossa seurakuntaansa, vaikka monet yhteiskunnan perusrakenteet tuhoutuivat.

Esiäitimme Susannan tausta selviää painetuista lähteistäkin yllättävän laajasti, ja sukututkimukset täydentävät kuvaa. Sen sijaan hänen miehensä Antti Kaksosen patronyyminimi oli pitkään kadoksissa. Vasta Joensuun maakunta-arkiston sukututkimuksen 1978 jatkotutkimus kevättälvellä 1995 toi tietoa varhaisimmista sukupolvista. Samaan aikaan Juha Rouvinen oli tehnyt omia selvityksiään. Tietoja käsitellään tämän kirjoitelman tuonnemmissa luvuissa.

Taustaksi yleishistorian pikakertaus: Ruotsin kuningas Kaarle XII (1697-1718) nousi valtaan 15-vuotiaana. Venäjän tsaari Pietari Suuri katsoi ajan sopivaksi avata Venäjälle merireitti länteen. Pohjan sota 1700-1721; Kaarle XII voitti 1700 Narvassa, mutta kärsi tappion Pultavalla 1709, isonvihan aikana 1710-1721 venäläiset miehittivät Suomea. Uudenkaupungin rauhassa Ruotsi menetti Laatokan Karjalan Venäjälle. Pietari Suuri valloitti jo 1703 Nevanlinnan ja perusti Nevan suistoon Pietarin. Kaksosten ja Neiglickien varhaisvaiheet kuvaavat karusti, miten valtapolitiikka vaikuttaa yksityisiin kansalaisiin.

SUVUSSA MUITAKIN KIRKONPALVELIJOITA

Joachim Neiglick työskenteli apupappina (coadjutor) ankarina sotavuosina 1698-1711, kappalaisena 1722-1736 ja lopulta kirkkoherrana. 24*

Tuomiokirjassa vuodelta 1722 on Joachim Neiglickille kaunis tunnustus siitä, että hän niinä vuosina, kun venäläinen piti hallussaan pitäjää, on hyvin ja huolellisesti hoitanut seurakuntaa. Ehkäpä hän oli seurakuntalaistensa mukana piilopirteissä, toimitti siellä hartauden palvelukset ja vahvisti heitä kestämaan vaikeata aikaa. 25*

Edellisen kappaleen ensimmäinen osa on tuomiokirjasta. Toinen virke historioitsija Uuno Karttusen käsitys. Kappalauskaudellaan Joachim Neiglick haki tohmajärveläisten toivomuksesta Tohmajärven kirkkoherraksi. Hän saikin vaalissa enimmät äänät, mutta ei kuitenkaan tullut nimitetyksi tähän virkaan. Tuomiokapitulille antamassaan lausunnossa kirkkoherra Henrik Winter antoi suositukset, mutta ilmaisi samalla, että Kiteen seurakunnan opettajavoimat heikentyvät. Neiglick oli tällä kertaa seurakunnassa melkein korvaamaton lukuopetuksen ja varsinkin rappiolle joutuneen kristinopin kohottamiseksi, se kun venäläisten valtakauden aikana oli valitettavalla tavalla jäänyt hoitamatta. 26*

Kirkkoherra Winter kuoli 1734, mutta uusi vaali oli vasta 1736. Virkaan ei päässyt kukaan kolmesta vaalisijalla olleesta papista, vaan kuningas nimitti siihen Kiteen toisen kappalaisen Joachim Neiglickin. Hänet asetettiin virkaansa 15.12.1736. "Tämä mies oli ollut niin häikäilemätön", että oli kirjoittanut valtioneuvos kreivi Kustaa Bondelle kirjeen, jossa hän pyysi suositusta Kiteen kirkkoherraksi, vaikkakaan konsistori ei ollut asettanut häntä edes vaalisijalle. 27*

Tuomiokapitulin listoilla Joachim Neiglick oli alkuun kolmantena ja loppuvaiheissa toisena, kun nimityksestä kiisteltiin. 28*

Ehkä Joachim Neiglick palkittiin viralla, mutta eipä vainon aikana hänen paikalleen ollut tungosta. Toisaalta aikakirjoihin on jäänyt mainintoja, että seurakuntalaiset olivat valintaan ilmeisen tyytyväisiä. 29*

Joachim Neiglickin avioliitoista esiintyy erilaisia tietoja. Kun hän kuoli 7.11.1744, leskeksi jäi Margareta Ahockia (Ahockius). 30*

JN:n vaimojen järjestystä selvittää seuraava ruotsinkielinen tieto Genoksesta numero 20 vuodelta 1949: Kyrkoherden i Kides Joachim Neiglicks trenne giften. I Genos N:o 4/1944 ingår A. R. Cederbergs uppsats "Kiteen seurakunnan papisto ennen isoavihaa".

Författaren nämner Margareta Ahockia som andra hustru till kyrkoherden Joachim Neiglick. I själva verket var hon hans tredje hustru. Mellan åren 1711-29 var han gift med Elisabeth Tolliander, som med stor sannolikhet var dotter till kapellanen i Tohmajärvi Martinus Clementis Tolliander, död 1725 i Tohmajärvi. Joachim Neiglicks äldsta son ur detta tredje gifte bär även namnet Mårten f. c:a 1716, d. 21.2.1789, 73 år gammal. Elisabeth Tolliander torde ha dött c:a 1729, ty 24.2.1730 ingår Neiglick i Libelitz äktenskap med Margareta Ahockia. G. Näse. 31*

Eli vastoin Cederbergin kirjoituksen tietoja siitä, että Ahockia oli toinen vaimo, hän itse asiassa oli kolmas. Joachim Neiglick oli vuosina 1711-29 aviossa Elisabeth Tollianderin kanssa, joka suurella todennäköisyydellä oli Tohmajärven kappalaisen Martinus Tollianderin tytär. Elisabeth Tolliander lienee kuollut noin 1729. Ja tästä liitosta syntyi J:n vanhin poika Mårten. JN:n ensimmäinen puoliso oli Ingebor Montana (Montanus), joka kuoli 40-vuotiaana pakolaisena Rantasalmella 1711. Margareta Ahockia s. 1674 tai 1675 k. 1747 oli ilmeisesti Liperin kappalaisen Mathias Pardanuksen leski. 32*

Margareta A:n isä lienee ollut Sortavalan kirkkoherra Andreas Ahockius, jonka venäläiset surmasivat 28.1.1705. Joachim itse oli Kiteen kappalaisen ja sittemmin Kiteen kirkkoherran Georgius Neiglickin poika. Georgius Neiglick, joka oli suvun ensimmäinen tunnettu edustaja Pohjois-Karjalassa, kuoli piileskellään isonvihan aikana pakomatkalla Rantasalmella. 33* Georgius (Jöran) Neiglick tuli apupapiksi Kiteelle 1660-luvun lopulla. Kappalaisena hän toimi 1677-1685 ja kirkkoherrana 1685-1712. 34*

Cederbergin mukaan Georgius N. pakeni Viipurin valloituksen jälkeen 1710 Kiteeltä ja asettui Rantasalmelle, missä hän kuoli ehkä vuoden 1711 loppupuolella ja haudattiin sinne 30.1.1712. Sodan, nälänhädän ja pakolaisuuden lisäksi rutto riehui noina vuosina Itä-Suomessa.

Georgius N. oli syntynyt 1634, mutta synnyinpaikkaa ei tiedetä. Hänen ensimmäinen vaimonsa oli nimeltään tuntematon. Toinen puoliso oli Elisabeth Rachlitzia, joka saattaisi olla Viipurin kimnaasin lehtorin Johan Casparides Rachlitzin (Rachlitius) tytär. 35*

Johan Rachlitzista mainitaan, että hän oli saksalaissyntyinen. Hänet haudattiin Viipurin tuomiokirkkoon 14.6.1657. Hautajaisissa soitettiin kirkonkelloja niin voimallisesti, että yksi suuri kellonkieli vioittui. 36*

Georgiuksen apen Rachlitzin hautaus Viipurin tuomiokirkkoon selittyy sillä, että 1600-luvulla kirkon kivilattian alle holveihin siunattiin paljon säätyläisiä ja porvareita. Tuomiokirkko tuhoutui toisen maailmansodan pommituksissa. Neuvostoliiton kaudella vallanpitäjät tasoittivat rauniot ja pystyttivät hautojen päälle V.I. Leninin patsaan. Cederbergin mukaan myös Joachim N. oli isänsä kanssa 1711 pakomatalla, jolla ensimmäinen vaimo kuolee. Myös toinen pappisveli Johan oli vaimoineen samalla vaelluksella. 37*

Matthias Akianderin teos Herdaminne vuodelta 1868 kertoo pienen lisätiedon Kiteen kirkollisista oloista: "Georgius Neglick bodde på Sorolaks, der prestgården var belägen tills den 1734 flyttades närmare till kyrkan". 38*

Siis G.N. asui Suorlahdella, missä pappila sijaitsi, kunnes se 1734 siirrettiin lähemmäksi kirkkoa. Pohjois-Karjalan historian II-osassa esiintyvät pappismiesten nimet patronyyminimien kanssa. Joachim Neiglick oli Joachim Georgii ja Georgius Neiglick Georgius Andreae. Siten Joachimin isoisä oli Andreas. 39*

Helsinkiläisen agronomi Uolevi Asikaisen tutkimusten mukaan Georgius Neiglickin toinen puoliso Elisabeth Johansdotter Rachlitzia oli Savitaipaleen kirkkoherran Johan Mathiae Montanuksen leski. Elisabeth oli leskenä vielä 1688. Hänet vihittiin Georgius Neiglickin kanssa noin 1689. 40*

Näistä vuosiluvuista voidaan päätellä, että Joachim Neiglick syntyi ensimmäisestä avioliitosta.

Läheistensä kuoltua Joachim näyttää palanneen työhönsä Kiteelle vaaroista piittaamatta. Pitäjän ydinosa oli venäläisten hallussa, mutta ilmeisesti pohjoisosan kylissä saattoi piileksiä. Pohjois-Karjalan historiaankin siitä on jäänyt maininta. Lisäksi siinä viitataan kruununvoudin virkakatsuihin. Joachim Neiglick oli kolmantena takaaajana, kun viranhaltijoiden vaihtumisen vuoksi asia tuli käräjille 1734. "Neiglickillä on palkkansa lisäksi tukenaan maatila, joka hän viljeli. Takaajat todettiin edelleen päteviksi". 41*

Vanhoista kirjallisuuslähteistä saa sen kuvan, että Joachim Neiglick olisi piileskellyt koko isonvihan vainon ajan. Ilmeisesti hän kuitenkin työskenteli osan aikaa miehittäjien tietien. Paikallishistoriikki tarkastelee tätä kysymystä seuraavasti: Kiteeläiset eivät olleet innokkaita uusien vallanpitäjien kannattajia. Tätä todistaa tavallaan myös se, että Kiteelle jäänyt kappalainen Joachim Neiglick ei ryhtynyt vannottamaan seurakuntalaisilla uskollisuudenvallaa tsaarille; tällaista oli tapahtunut jo 1710 Liperissä, Tohmajärvellä ja Pielisjärvellä. Vaikka Kiteen pappien pidättyvyydestä tässä asiassa ei ole suoria todisteita niin väitettä tukee se, että Joachim Neiglick sai myöhemmin rauhan palattua Kiteen kirkkoherran viran. Tuskin kappalainen olisi jälkikäteen ottanut esille miehitysaikaista toimintaansa ja tuskin häntä olisi viralla palkittu, jos hän olisi syylistynyt maanpetokseen. Kappalainen ei silti ollut aktiivinen vastarinnan järjestäjä, muutenhan hänet olisi lyöty hengiltä. 42*

NEIGLICKIN SUKU SUOMEEN SAKSASTA

Filosofian lisensiaatti Juha Rouvisen tutkimus sisältää Kaksosten lisäksi tietoja Neiglickien vaiheista. Varhaisimmat tiedot pohjautuvat kuitenkin kanslianeuvos Georg Lutherin tekemiin tutkimuksiin, joiden tulokset ja lähteet olivat tätä kirjoitettaessa vielä kirjallisesti julkistamatta. Luther on luovuttanut ennakkotietoja muille sukututkijoille.

Sukututkimusten mukaan Neiglickin suku tuli Suomeen Saksasta Pommerinmaalta, joka 30-vuotisen sodan jälkeen 1648-1814 kuului Ruotsille. Neiglickit saapuivat kuitenkin jo hansakaudella 1500-luvun lopulla. Kauppias ja laivuri Joachim Neiglick eli Negelken purjehti Stralsundista Viipuriin. Stralsund sijaitsee vastapäätä Rugenin saarta. Se oli hansakaudella Lyypekin jälkeen tärkeimpiä kauppakaupunkeja. Vuodelta 1615 tuomiokirjoissa on säilynyt merkintä, että Joachim Neiglick matkusti Saksaan.

Nimestä on monia versioita. Niiden selvittely ei varsinaisesti kuulu tähän kirjoitelmaan, vaan se olisi erillisen tutkimuksen arvoinen. Neiglick-nimi on edelleen säilynyt Suomessa, vaikka osa suvun jäsenistä suomensi nimensä. Saksassa Neiglick-muotoa ei tiettävästi esiinny, mutta kylläkin Negele. Internetin hakuohjelmat antavat aiheesta kiinnostuneille lähtökohtia esim. Negele Industries, Stefan Negele. Joka tapauksessa Lutherin tutkimus on tämän aihepiirin peruskivi.

Räisälän seurakunnan ensimmäinen kirkkoherra Andreas Neiglick oli todennäköisesti

kauppias-laivuri Joachimin poika. Andreaksen poika Georgius Neiglick ilmestyy sitten 1600-luvun lopulla papiksi Kiteelle. Georgiuksen poika Joachim Neiglick kirjoittautui 1697 Tarton yliopiston opiskelijaksi. 43*

Yksityiskohtaiset tiedot Neiglick-suvusta on koottu tämän tutkimuksen B-tauluun.

Joachimin elämä sisälsi koettelemuksia viimeiseen saakka. Pikkuvihan aikana kevättalvella 1742 venäläiset hyökkäsivät myös Kiteelle. Verisimmät taistelut käytiin Kiteenharjulla kirkon lähellä. Kiteeläiset puolustivat urhoollisesti kotiseutuaan, mutta ainakin pappila ja kappalaispappila tuhoutuivat taistelussa. Kaksosten silloin Kiteen Haapalahdessa asuttama kruununorppa saattoi samalla tuhoutua. Jos se välttyi hävitykseltä, se lähitalona kenties joutui majoittamaan pappilan väkeä. Haapalahti sijaitsi Kiteenjärven lounaispuolella taistelutantereen lähellä. Tietoja torpan kohtalosta ei esiinny näissä lähteissä.

Kiteellä kruununorpat olivat tilivelvollisia pappilalle, Suorlahden hoville tai Muljulan hoville. Suorlahden Vanha hovi toimi 1900-luvun lopulla museotalona.

Fil. lis. Juha Rouvisen mukaan Kaksosten avioliitoissa oli jotain perin erikoista: torpparin poika Antti Kaksonen sai vaimokseen kirkkoherran tyttären. Se oli siihen aikaan tavatonta. Sama koskee koulumestari Antti Kaksosen ja säätyläisen Ulrika Loviisa Teetgrenin avioliittoa, sillä tämä Antti oli suntiorpparin poika. Säätyrajat olivat tiukat. Siksi tähän voisi kehittää legendaa Kaksosen suvun miesten vastustamattomasta charmikkuudesta, mutta siihen ei taida löytyä uskottavuutta eikä se olisi tuolloin riittänyt. Säätyläisneito tarvitsi naittajan, isän tai jonkun miespuolisen sukulaisen. Paremminkin Kaksosen suku lienee pystynyt vaalimaan Ruotsin suurvaltakauden lopulla hankittua arvovaltaa. Kenties muisto Kaksosen suvun porvareista auttoi Anders Kaksosta, jotta pappissääty saattoi hyväksyä hänen avioliittonsa Susanna Neiglickin kanssa ja pappissuvusta polveutuminen pehmitti Teetgrenit.

Rouvinen pitää yhtenä syynä säätyläisten köyhtymistä. Kirkkoherra Joachim Neiglickillä ei toistuvien sotakausien vuoksi ollut varaa kouluttaa lapsiaan. Pikkuviha syöksi kirkkoherran perheen käytännössä taloudelliseen perikatoon. Esimerkiksi Joachimin ja Ingeborg Montanan poika Johan s. 1704 k. 5.6.1772 Kiteellä, siirtyi pikkuvihan jälkeen Suorlahdesta tilattomaksi loiseksi ja kirkonkerjäläiseksi Kiteen kirkonkylään. Muista Neiglickeistä esimerkiksi Ruskealan nimismies Georg Neiglick (Nieglick), vaikka menetti nimismiespiirinsä, esiintyy pikkuvihan jälkeen 1759 nimismiehen tittelillä rajavalvontatehtävissä Ilomantsissa. 44*

KEMIEN STILLET JA TOLLIANDERIT

Sääty-yhteiskunnan aikana syrjäseuduilla liki kaikki pappissuvut olivat sukua toisilleen. Niinpä Neiglickien kautta voisi vetää yhteyksiä moniin Itä-Suomen pappissukuihin, mutta tässä yhteydessä se on aiheetonta. Susanna Neiglickin äidin sukutaustan Tolliandereiden (Tolja, Toljander) tarkastelu on kuitenkin paikallaan. Se tuo esiin mielenkiintoisia persoonia ja traagisiakin kohtaloita.

Yksi Tollianderin sukuhaara vaikutti 1600- ja Tohmajärven Kemiessä. Kemienmäki tarkoittaa pitäjän keskustaa, korkeata karjalaisvaaraa kirkkoineen. Seuraavat tiedot perustuvat pääosin helsinkiläisen agronomi Uolevi Asikaisen tekemiin sukututkimuksiin. 45*

Asikainen on lukkari Joachim Neiglickin sukuhaaraa. Hänen tutkimuksen nostivat esille pienen uutisen, joka osoittaa yhteydenpidon jatkuneen kauan.

Kun Rääkkylän Rasivaarassa n:o 1 Toivalassa kastettiin Asikaisen äidin täti 28.12.1863 syntynyt Anna Liisa Pekantytär Kinnunen, olivat lapsen kummeina Joackim Kaksonen ja Maija-Leena Hirvonen. Mieskummi oli joka tapauksessa Susanna ja Antti Kaksosen jälkeläisiä - pojan pojan poika - joko meidän sukuhaaramme Joachim Joachiminpoika Kaksosen Liperistä syntynyt 16.12.1821 Rääkkylässä tai suntio Pekka Kaksosen poika Joachim Kaksonen syntynyt Rääkkylässä 16.4.1824. Todennäköisimmältä kummilta vaikuttaa kuitenkin Joachim Pekanpoika Kaksonen.

Susannan äiti Elisabeth Mårtensdotter Toljander syntyi noin 1695-96 Tohmajärven Kemiessä ja kuoli noin 1729 Kiteen Suorlahdessa. Elisabethin vanhemmat olivat Tohmajärven kappalainen Mårten Clementsson Toljander, s. - k. 1721 Tohmajärven Kemiessä sekä vuokraajan tytär Kemien hovista Anna Svensdotter Stille, s. noin 1672 ja k.

joulukuussa 1759 Tohmajärvellä. Ennen kappalaiseksi tuloaan Mårten Toljander opiskeli Tarton yliopistossa. Konsistorissa hänelle luvattiin apuraha, jos fiskuksessa (valtion rahasto) on jotain. Mårten mainitsee tällöin kirjoittamassaan anomuksessa, että hänen molemmat vanhempansa ovat kuolleet. Hän sai 19.12.1691 fiskuksesta 2 Rt (riikin taaleria).

Toljanderit omistivat ja asuivat Kemien tiloilla n:o 16 (myöhemmin n:o 18) Harjula ja n:o 17 (myöhemmin n:o 19) Kustula.

Kappalaisen perheeseen syntyi Elisabethin lisäksi useita muita lapsia. Talollinen ja kirkkoväärti Clemet Mårtensson Tolliander s. 1700 ja k. 1741-42 sodan aikana. Hän siis oli Susanna Neiglickin eno. Clemetin sanotaan olleen pikkuvihan aikana pakomatalla Tikkanen salolla, jossa venäläiset saivat hänet kiinni ja tappoivat.

Kappalainen Mårtenin isä oli Tohmajärven kappalainen 1662-1680 ja kirkkoherra 1681-1683 Clement Bartholdi Toljander. Hän kuoli Tohmajärvellä 1685. Äiti oli

Kesälahden/Uukuniemen kirkkoherran tytär Susanna Mårtensdotter Fabritius. Susanna Neiglickin etunimi näyttää siten olevan perua isoäidiltä 1600-luvun lopun Uukuniemen suurpitäjästä. Kesälahti on myöhemmin erotettu Uukuniemestä.

Kappalainen Mårten Clementsonin puolison Anna Svensdotter Stillen vanhemmista löytyy verrattain runsaasti tietoja. Annan isä oli Tohmajärven vapaaherrakunnan inspektori, kruunun hallintovirkamies ja veronkannon vuokraaja Sven Stille, joka kuoli Kemien hovissa ilmeisesti 1687. Sven Stillen puoliso oli nevanlinnalaisen kauppiaan Peter Shultzin leski Elisabeth Johansdotter, k. Tohmajärvellä 1702. Sven Stillen kuoltua Elisabeth

Johansdotter jatkoi veronkannon vuokrausta ensimmäisestä avioliitosta syntyneen poikansa Peter Schultz nuoremman kanssa. Maisteri Georg Luther on kirjoittanut Genos 1985:ssä sivuilla 1-12 perusteellisen kuvauksen Sven Stillen toiminnasta ja perheestä tutkimuksessaan Arrendatorsfamiljerna i Tohmajärvi (Tohmajärven vuokraajaperheet). 46* Stillen suku lienee tullut Ruotsista. Sekä Stillen että Shultzin aikana veronkannon vuokraus johti talonpoikien kapinaan ja niiden kukistamisen jälkeen kuolemantuomioihin.

Arrendaattorien toiminta näyttää olleen melko häikäilemätöntä bisnestä talonpoikien kustannuksella. Stillen lapsiakin uhattiin ensimmäisessä kapinassa. Susanna Neiglickin isoäiti Anna oli tuolloin vain hieman yli kymmenvuotias. 47*

Tollianderin suvun jäsenistä muutamia haudattiin Tohmajärven ja Liperin kirkon lattian alle. Brita Mårtensdotter ja Anna Mårtensdotter Toljander olivat kai ne sisarukset, jotka veljensä Johan Mårtensson Toljanderin kanssa muuttivat Pietariin. Heidän kerrotaan päässeensä prinsessa Annan hovipalvelijoiksi. Veli oli jonkun kamariherran palveluksessa, mutta kyllästyi pian puuhaan ja palasi takaisin Tohmajärvelle. Toljanderit olivat luultavasti kotoisin Viipurista. Siellä asui jo 1500-luvun puolimaissa Jöns Tolja. Tartossa opiskellut Andreas Georgii Kyander, Brahelinnae Savonius, kirjoitti 1652 latinankielisen valittelurunon Samuel Matthiae Toljan kuoleman vuoksi. Kyanderista tuli 1659 Rantasalmen kirkkoherra. 48*

KRUUNUNTORPPARI THOMAS KAXOIN

Joensuun maakunta-arkistossa säilytettävien Kiteen ev.lut. seurakunnan väestörekisteriasiakirjojen (kinkerikuulustelukirjat 1750-1770, historiakirjat 1699-1764) mukaan Kiteen pitäjän Haapalahdessa (Haapalahti kuuluu Kiteen maakirjakylään) on asunut kruununtorppari Thomas Kaxoin (Tuomas Kaksonen) s. kinkerikuulustelukirjan mukaan vuonna 1689, k. 17.12.1764 75-vuotiaana. Hänen puolisonaan oli Anna Toropain (Anna Toropainen) k. 7.9.1743 37-vuotiaana. Avioparin vihkiäikää ei voida löytää, sillä Kiteen vihittyjen luettelot puuttuvat vuosilta 1712-1722 eikä avioliitto ollut solmittu vuonna 1723. Avioparilla on ollut ainakin seuraavat lapset:

1) Christina (Tiina) s. 18.6.1723,

2) Magnus (Mauno) s. 4.4.1726,

3) Anders (Antti) Thomasson s. 7.8.1728 on vihitty avioliittoon 20.11.1748 puolisonaan Susanna Neiglick, s. 18.7.1725. Susannan vanhemmat ovat olleet Joachim Neiglick ja Elisabeth Toljander. Antin ja Susannan syntymävuodet vaihtelevat eri

kinkerikuulustelukirjoissa: vuosien 1750-1760 kinkerikuulustelukirjan mukaan Antti Kaksonen on syntynyt 1728 ja Susanna Neiglick 1724. Vuosien 1760-1770 kinkerikuulustelukirjaan molempien syntymävuodeksi on merkitty 1714.

4) Thomas (Tuomas) s. 2.9.1733, 5) Anna s. 9.11.1736, 6) Maria s. 16.7.1739.

Leskeksi jäätyään Thomas Kaksonen on vihitty toiseen avioliittoonsa (tarkempaa vihkiaikaa ei etsittäessä ole löydetty) puolisonaan Margaretha Kanckuin (Reetta Kankkunen) s. kinkerikuulustelukirjan mukaan 1717. Avioparilla mainitaan ainakin seuraavat lapset: 7) Margaretha (Reetta) s. 3.5.1745, 8) Johan (Juho) s. 3.2.1748, 9) Henrich (Heikki) s. 15.6.1750, 10) Anna s. 7.12.1753, 11) Elin s. 1759.

Kiteen Juurikkajärven kylässä on asunut talollinen Thomas Thomasson Kaxoin (Tuomas Tuomaanpoika) ainakin vuoteen 1725 saakka, jonka jälkeen hänen hallitsemalleen tilalle on merkitty toinen isäntä. Tämä Thomas on vihitty avioliittoon 19.2.1699 puolisonaan Närsäkkälän kylästä kotoisin ollut neito Anna Olofsdotter Auvin (Anna Ollintytär Auvinen). Pariskunnalla on ollut ainakin tyttäret:

Carin s. 26.5.1704 ja Valborg s. 26.4.1709.

Thomas Kaksosen äiti Maria on kuollut leskenä vuoden 1708 alussa (päivämäärä ei ole säilynyt) 59-vuotiaana. Isä Thomas Kaxoin on sitä vastoin kuollut jo ennen vuotta 1699, sillä häntä ei ollut merkitty vuosien 1699-1708 kuolleitten luetteloon.

Kiteen syntyneiden luettelon mukaan on 17.1.1708 syntynyt Misolan kylässä asuneelle Måns Kaxiselle (Magnus Kaksonen) poika, joka on kastettu myöhemmin Petteriksi (Pekaksi). Måns Kaksonen on todennäköisesti kuollut vuosien 1712-1722 välisenä aikana, jolloin ei kuolleistakaan ole säilynyt tietoja. Näin siksi, ettei häntä myöskään löydy nuoremmista kuolleitten luetteloista. 49*

"Tämän Månsin suhdetta myöhemmin Haapalahteen kruununtorppariksi ilmaantuneeseen Thomas Kaksosen voi pohdiskella, mutta täysin vedenpitävää varmuutta heidän geneologisesta suhteestaan ei kuitenkaan voida vetää. Thomasin lapsiluettelo tarkasteltaessa huomio kiinnittyy siihen, että hänen vanhin poikansa on kastettu Magnukseksi. Vallitsevana käytäntönä oli, että vanhin poika sai nimensä isän isän mukaan. Asia olisi varmaan pitkälle selvinnyt, jos Thomas Kaksosen ja Anna Toropaisen vihkimerkintä olisi säilynyt." Näin arvioi sukulaisuussuhteita perustiedot tutkimuksemme jatko-osaan koonnut Joensuun maakunta-arkiston tutkija Päivi Repo-Lehikoinen. Pohdiskelua voisi jatkaa siten, että jos kruununtorppari Thomaksen isä oli Misolan Måns, niin Juurikan Thomas Thomasson sopisi Månsin veljeksi.

Jälleen törmäämme ainakin näennäisesti epäsäätyiseen avioliittoon: Thomas Thomasson oli ilmeisesti talollinen, mutta puolisoa Anna Auvista tituleerataan asiakirjoissa sanalla neito (jungfru). Yleensä näin puhuteltiin vain säätyläisiä. Mikä mies oli Kiteen Juurikkaan 1600-lopussa ilmestyneen Tuomas Tuomaanpoika Kaksosen ja todennäköisesti myös Måns Kaksosen isä? Varmasti voidaan päätellä ainoastaan se, että hän oli nimeltään Thomas Kaxoin ja puolison nimi oli Maria.

Paikallishistoriikit tuntevat Karjalasta 1600-luvun loppupuoliskolta yhden Tuomas Kaksosen. Tämä Tuomas K. hankki porvarioikeudet Käkisalmesta ja vaikutti kauppiana Kurkijoen kihlakunnan alueella. Elinaika, rajamuutokset ja isoisä-pojanpoika nimiyhteys osuvat kohdalleen.

Porvari Tuomaan puolison nimen tietäminen ratkaisisi sukulaisuussuhteen, mutta naisen nimen löytäminen 1600-luvun rajaseudulta on onnenkauppaa. Polveutumisen varmistaminen jäänee muita sukuhaaroja käsittelevän tietopohjan laajennuksen varaan. Isä Tuomaan taustatiedot paljastaisivat ehkä senkin, muuttivatko esivanhempamme Kiteelle rauhanomaisesti, vai olivatko he Pohjan sodan evakkoja. Tämä kysymys koskee ensisijaisesti Måns Kaksosta. Rajanvedossa Kiteen eteläosat Misola, Juurikka ja Närsäkkälä jäivät rajakylinä Ruotsin puolelle.

KITEEN JA RÄÄKKYLÄN TALONHALTIJALUETTELO

Fil. lis. Kari Pitkänen kokosi Pitäjä rajojen mailla -historiaan Kiteen ja Rääkkylän talonhaltijaluettelon v. 1722-1850. Niiden avulla on ainakin mahdollista jäljittää suvun vanhoja asuinpaikkoja. Osia luettelosta kannattaa lainata sukututkimuksemme vertailutiedoiksi:

KITEE, JUURIKKAJÄRVI:

21. SALO, uusi no 21. Tuomas Kaksonen, tila merkitty autioksi 1722-1725

Pekka Malinen 1726-1731 Paavo Malinen 1732-1742 -----(=luetteloa lyhennetty)

Yrjö Ukkonen 1810-1823 Yrjö Ukkosen leski Kaisa Pekkinen 1824-

KITEE:

37. KANGAS, uusi no 26. 1760-luvun alkuun kruununtorppa no 3.

Yrjö Sihvonen 1722-1725

Tuomas Kaksonen 1726-1749

Mauno Kaksonen 1750-1751

Tuomas Kaksonen 1752-1757

Mauno Kaksonen 1758-n.1790

Juho Niiranen n.1791-1794 Juho Niirasen leski 1795-1797 Pekka Kankkunen 1798-1803

1804 ja 1844 Kangas-tilan osia liitettiin Paavo ja Taavetti Härkäsen tiloihin.

STORGÅRD, ISOPAPPILA, Kirkkoherran virkatalo, uusi no 29.

Virkatalo muodostettiin 1730-luvulla useammasta tilasta.

kirkkoherra Joachim Neiglick 1738-1744

rovasti Anders Winter 1746-1785 -----

27. 28. STRANDGÅRD, uusi Päätye 12.

kirkkoherra (kappalainen) Joachim Neiglick 1722-1744

kirkkoherra J. Neiglickin leski Margareta 1744-1747

Mårten Neiglick 1747-1749 (1746-53 toisen no:n haltijana nimismies Carl Neiglick) Gustav

Andersin 1750-1758 -----

Simo Hurskainen 1833-1842 Heikki Konttisen tila, lampuodin viljelemä 1850-

26. SEPÄNNIEMI, uusi no Päätye 11.

nimismies A. Neiglick 1722-1729 rovasti Henrik Winterin tila 1730-1734 -----

KITEE, RUPPOVAARA: 1. KETTULA, uusi no 1. Lassi Putkonen 1722-n.1734

kruununvouti Gustav Andersin n.1735-1737 Lassi Turunen

1738-1740 kirkkoherra Neiglick 1741-1743

RÄÄKKYLÄ, ORAVILAHTI:

4. LESKELÄ, uusi no 4 Vilppu Halonen 1722-1730 Yrjö Halonen 1731-1745 Jukka Neiglick

1746-1791 Kaarlo Neiglick 1792-1815 -----

RÄÄKKYLÄ, RASIVAARA:

2. JUKKUMI, uusi no 2. Matti Silvennoinen n.1730-1756 -----

Antti Neiglick 1804-1808 Jukka Neiglick 1809-1815 -----

Erkki Neiglick 1836- 50*

Talonnhaltijaluettelossa esiintyy myös muutamia muita Neiglickejä. Oravilahden Leskelän

Jukka N. tarkoittanee lukkari Joachim Neiglickiä.

Rasivaaran Jukkumi-tila osoittaa, miten Kiteen seudun murre kohteli Joachim nimeä:

Jockim, Juhkumi, Jukkumi, Jukka. Kuusjärvellä vahvempi savon vaikutus viänsi sen

muotoon Juakkima, Juakko, Jaakko. Rääkkylässä Kaksoset eivät esiinny tuona

ajanjaksona verotalojen omistajina. Suntion toimien ohella hoidetut tilat olivat siten torppia,

mahdollisesti seurakunnan mailla. Juurikkajärven Tuomas Kaksonen asettui asumaan

Kiteelle 1600-luvun puolella. Hän kuoli ennen Uudenkaupungin rauhaa. Salo-tila siirtyi

kotivävyille tai toiselle suvulle. Måns Kaksosen asuinpaikka ei esiinny verotalojen joukossa.

Hän oli siten joko tilaton nuorempi veli tai isonvihan aikainen pakolainen muualta.

Kruununtorppari Tuomas Kaksonen asuinpaikka Kangas lienee sijainnut 1900-luvun

Savikon paikkeilla, vain 1-2 kilometriä pappilasta rajalle päin. Verotilallisella ja

kruununtorpparilla ei tuolloin Käkisalmen läänissä ollut juuri eroa. Kruununtorpparit

rinnastettiin sosiaaliselta asemaltaan talonpoikaissäätyn. Koko lääni oli nimittäin Ruotsille

voittomaata, jossa valtakunnan vanhan osan säännökset eivät päkeneet. Tämä johti aluksi

läänityksiin, sitten arrendaattorijärjestelmään ja vasta 1700-luvun voittomaan rippeitä

Pohjois-Karjalassa ryhdyttiin lunastamaan perintötiloiksi. 51*

Kirkkoherra Joackim Neiglickillä oli pikkuvihan vuosin omistuksessaan tila myös

Ruppovaarassa Kiteenjärven pohjoispuolella. Ehkä se oli piilopirtti tai tilapäinen asumus.

Kirkkoherra Neiglick näkyy muuten kirjoittaneen asiakirjoihin sukunimensä muotoon

Näglick. Se ehkä ääntyi asussa Neiglick, joka myöhemmin esiintyy vallitsevana

kirjoitustapana. Ison J:n hän piirsi rikullisena, samoin kuin pieni j nykyisin. 52*

Helsinkiläinen maisteri, kanslianeuvos Georg Luther on useiden vuosien ajan tehnyt koko

Neiglick-sukua koskevaa tutkimusta. Agronomi Uolevi Asikainen Helsingin Munkkivuoresta

keskittyy ensisijaisesti lukkari Joachim Neiglickin jälkipolviin, mutta hänen työnsä on

paljastanut paljon muuta mielenkiintoista sukuhistoriaa.

JOACHIM-NIMI ELI YLIMUISTOISEN AJAN

Muistitieto suvussa eläneestä kirkonpalvelijasta pitää monella tapaa paikkansa. Arvailut kirkollisista kontakteista eivät kantaneet kuitenkaan mitään yksityiskohtaista sisältöä. Suomen Sukututkimusseuran eräs edustaja määritteli tässä kirjoitelmassa esiintyviä säätyläisnimiä säätyläisyyden alimmaksi portaaksi.

Kaksosten aseman määrittely tiukkaan sääty-yhteiskuntaan on vaikeampaa.

Yhteiskunnallisesti erikoista on se, että suku edusti jo varhain säätykaudella suppeaa keskiluokkaa: torppareiden ja talonpoikien lisäksi ketjusta löytyy kauppiaita, suntioita ja koulumestareita. Avioliittojen kautta syntyi kosketus yhteiskunnan ylempiin luokkiin. Perin erikoista on useita sukupolvia kestänyt yhteys kirkkoon. Näiden taustojen vuoksi Kaksosen suvun jäsenet näyttävät olleen jo vuosisatoja sitten luku- ja kirjoitustaitoisia. Se oli rahvaan keskuudessa ennen kansakouluaikoja melko harvinaista.

Tämän tutkimusvaiheen alkuperäinen tarkoitus oli selvittää runsas Joachim-nimien esiintyminen suvussamme. Nimi eli näköjään ylimuistaisen ajan, vaikka muuten yhteys Neiglickeihin oli unohtunut. Nimien sitkeyttä kuvastaa se, että ensimmäisen Joachimin rantautumisesta on tämän tekstin kirjoitusvaiheessa kulunut lähes 400 vuotta. Kirjoitelman kakkosjakso tarkastelee yleisesti Kaksonen-nimen esiintymistä ja alkuperää.

I:2/2 KAKSONEN - SILVANTOISEN SUKUHAARA

LAATOKAN KAKSOSISSA PORVAREITA JA LAUTAMIEHIÄ
(myös rajarosvoja ja salakuljettajia)

Tieteellinen tutkimus edellyttää alkuperäisiä lähteitä. Muutamat seuraavista lähdeviitteistä ovat alkuperäisdokumentteja Joensuun maakunta-arkistosta ja Kansallisarkistosta Helsingistä. Jakson alkuosa nojautuu kuitenkin painettuihin kotimaisiin lähteisiin.

Paikallishistoriikkeihin perustuvat kokoomatiedot todistavat ensisijaisesti, että Kaksosen nimeä kantavat henkilöt ovat kulkeneet tiettyä reittiä sotatoimien ja rajanmuutosten vuoksi. Siteet Joachim-haaraan eivät ole aukottomia, mutta melko vahvoja. Perusteellisimmat selvitykset Pohjois-Karjalan väestökehityksestä on laatinut maakunnan historian kirjoittaja Veijo Saloheimo, mutta hänen laatimansa nimihakemisto vuosilta 1617-1721 ei tunne Kaksosta. 1*

Saloheimon mukaan Kiteen ja sen osan Oravilahden väestö oli Stolbovan rauhan jälkeen vielä pitkään valtaosin ortodoksista. Vuoden 1656 ns. ruptuurisodan jälkeen luterilaisväestö lisääntyi merkittävästi ja jälleen uusia väestönsiirtoja tapahtui isonvihan ja Uudenkaupungin rauhan rajamuutosten yhteydessä. Kiteen seutu sai pääosan Pohjan sodan pakolaisista Sortavalasta ja sen ympäristöstä. Ennen sotaa Sortavalasta kehittyi pohjoiskarjalaisten tärkein kauppapaikka. 2*

Kiteen kuolleiden kirja 1703-1710 KiKiA sisältää 35 nimeä Laatokan Karjalan evakoista. Sortavalasta on viisi nimeä, loput muualta. Tämä viittaa melko laajaan pakolaisuuteen Kiteen suuntaan. Asutus levisi 1600-luvun loppupuoliskolla myös rauhanomaisesti pohjoiseen. Sota tyhjensi Sortavalan perusteellisesti. Vuoden 1722 henkikirja mainitsee kaupungissa asuneen vain 13 perhettä, joista ketään ei tavata vuoden 1697 asukasluettelossa. 3*

Sortavalan historian kirjoittaja Erkki Kuujo mainitsee vuosien 1661-1710 väestökehitystä käsittelevässä luvussa, että Paavo Antinpoika Kaksonen sai Sortavalassa kauppaporvarin oikeudet vuonna 1694. Paavo muutti kaupunkiin maalaiskunnan puolelta Karmalasta. 4* Maanmittari Erik Belingin laatima Sortavalan kaupungin asemakaavakartta ja tonttijakoluettelo vuodelta 1697 osoittaa kaupungista 102 kaavatonttia. Tontin numero 42 omisti porvari Pávell Kaxon (Kaksonen); R.V. Geometrische Chartor öfver Sordavalla stadz Lägenheter 1697 E. Beling. Paavo Kaksosen tontti sijaitsi pääkadun Suuren Kirkkokadun (Stoora Kyrcke Gatan) varrella lähellä Vakkosalmen rantaa. 5*

Sortavalan kaupunkitalot eivät siihen aikaan olleet mitään palatseja. Ne olivat vaatimattomia pirttejä, joiden edessä voi olla kuisti, nähtävästi useat olivat sisäänlämpiäviä, valaistukseen käytettiin päreitä. 6*

Sortavalan kaupungin raastuvanoikeuden pöytäkirja kuvaa kaupungin kohtaloa: "Sittenkun tämän kaupungin asukkaita ja porvareita v. 1705 tammikuun 28 p:nä vihollisen kautta osa oli surmattu ja pahoin haavoitettu ja muutamat joutuneet vangeiksi ja jäljelle jääneet suurimmaksi osaksi vihollisen kautta menettäneet vähäisen omaisuutensa, niin että sen johdosta tuskin on voitu tässä hävitetyssä kaupungissa asua tai raastuvanoikeutta pitää -." 7*

Sortavalaa koskevat kuvaukset pätevät naapurikaupungissa Käkisalmissa. Vain sen linnoitettu ydinosa poikkesi Sortavalasta. Laatokan pohjoispuolella ei tuohon aikaan ollut maanteitä. Kesäisin kuljettiin vesiä pitkin. Pakolaisten reittinä sisämaahan lienee ollut vanha, jo 1500-luvulla käytetty kulkureitti Laatokalta Oulunjärven vesistöön. Tie kulki Laatokan rannalta maitse Pyhäjärvelle, sieltä kannaksen kautta (Kiteen Puhos) Orivedelle ja edelleen Pielisjoelle ja Pielisjärvelle. 8*

Tähän reittiin liittyi eteläinen haara Käkisalimesta. Pohjoisen kauppatie sivusi niitä paikkoja, joissa Kaksosen nimi merkittiin jo kirkonkirjoihin. Kiteen kirkko ja pappila sijaitsivat silloin vielä Oriveden rannalla Suorlahden kylässä ja Oravilahti eli Rääkkylä vähän ylempänä saman vesistön varrella.

Paavo Antinpojan lisäksi paikallishistoriikit tuntevat Laatokan luoteisrannalta 1600-luvun lopulta useita Kaksosia. Kuujon ja kumppaneiden kirjoittama Kurkijoen kihlakunnan historia nimeää käsismelaiset porvarit Erkki?? ja Tuomas Kaksosen. Käsismelmen Kaksoset mainitaan niiden porvareiden joukossa, jotka joutuivat läheiseen kosketukseen kurkijokelaisten kanssa. 9*

Maanmittari Erik Beling kartoitti 1697 Käsismelmen keskustan. Linnoitetussa kaupungissa oli silloin 30 tonttia, lähinnä kruunun virkamiesten käytössä. Pääosa porvareista asui Siikaniemen puolella. 10*

Matti Matz Kaksonen tavattiin salakuljetusporukasta, joka vastoin maakaupan sääntöjä kuljetti Laatokalla tervatynnyreitä Nevanlinnaan eli nykyiseen Pietariin. Matin osuus kuutin lastista oli 16 tynnyriä. 11*

Tervanpolto ja kauppa pääsivät tuolloin laillisestikin kukoistamaan alkuun. Tervakauppa, joka oli porvariensa etuoikeus, tyrehtyi kuljetusongelmiin. Pekka Kaksonen Oppolasta osallistui rajantakaisen aunukselaisen kauppiaan Ondri Korolovin tavaroiden anastukseen ja kätkemiseen. 12*

Karjalaistalonpojat tekivät nämä rikkeet porukalla venäläisiä kauppiaita ja Tukholmasta komennettuja kauppasääntöjä vastaan, mutta Kaksoset näköjään vedettiin niistä vastuuseen käräjille.

Toisaalta Kaksoset olivat vanhaa lautamiessukua. Jaakkiman lautamiesten luettelossa esiintyy Antti Pekanpoika Kaksonen, joka hoiti tehtävänsä vuoteen 1678. 13*

Kaksoset olivat luterilaisia, joten he eivät kuuluneet siinä vaiheessa Laatokan alkuperäisväestöön. Kuujon laatima luterilaissukujen luettelo osoittaa, että Kaksosia muutti Laatokan Karjalaan Jaakkiman Härkälän kylään vasta ruhtuurisodan jälkeen. Lähtöpaikkaa luettelo ei mainitse. 14*

Vuoden 1656 selkkaus ei muuttanut rajoja, mutta venäläisten perääntyessä joukoittain ortodokseja siirtyi Venäjälle Tverin alueelle ja monet tilat jäivät autioksi. 1932 julkaistu Uuno Karttusen kirjoittama Sortavalan kaupungin historia kuvaa ruhtuurisodan seurauksia seuraavasti: Sortavalan seuduilla oli sota armottomasti liikkunut. Luterilainen kirkko ja pappila oli todennäköisesti näinä vuosina poltettu, koska 1660-luvulla kehoitettiin kansaa niitä uudelleen rakentamaan. Käräjillä oli vuosikymmenen ajan jälkiselvittelyjä sodan aikana (under rupturstijden, ryska rupturet) toimitetuista tihutöistä. Siirtolaiset ottivat täälläkin autiotilat haltuunsa. 1660-luvun lautamiehillä oli jo suomalaiset nimet (Ahokas, Juutilainen, Kaksonen, Pylkkänen), kun toistakymmentä vuotta aikaisemmin lautamiehinä esiintyi livana Mihailinpoika, Ondrei Kuismenpoika, Pedri Ondreinpoika, Timoska Prokonpoika jne. Sortavalan kaupungissakin lännempää tullut aines otti johdon käsiinsä. 15*

Kansallisarkistossa eli entisessä Valtionarkistossa Helsingissä säilytettävät tuomiokirjat näyttävät paljastavan tärkeitä sukututkimuksestamme puuttuvia lenkkejä 1800- ja 1700-lukujen kirkonkirjojen sekä 1600- ja 1500-luvun maakirjojen väliltä. Vanhat tuomiokirjat eivät käsittele pelkästään rikosasioita, vaan myös hallinnollisia kysymyksiä, lainhuutoja ja ilmoitusasioita. Varsinais-Suomen, Etelä-Karjalan, Pohjanmaan ja Käkisalmen läänin tuomiokirjoista on Kansallisarkistoon koottu tietokonearkisto TUOKKO. Se sisältää tuomiokirjoissa esiintyvät nimet. Sukututkijoita suuresti helpottavan työn on tehnyt Anita Saarenheimo. Sukututkimusseuran asiamiehen Pertti Vuorisen avustuksella 6.6.1995 tehty tietokonehaku Käkisalmen tuomiokirjakortistosta antoi Kaksosista seuraavan listan (tiedot kirjattu näytöltä käsin): *16

Kaxoin Anders v. 1671.02.16-17, gg1/294v/B Kurkijoki,
gg1/296/10 Kurkijoki, gg1/296v/13 Kurkijoki, gg1/299/24 Kurkijoki, gg1/300/32 Kurkijoki,
gg1/325/B Kurkijoki, gg1/188/B Kurkijoki, gg1/190/10 Kurkijoki

Kaxoin Staffan 1673, gg1/101v/3 Uukuniemi

Kaxoin Anders 1673, gg1/123v/B Kitee, gg1/124/2 Kitee

Kaxoin Anders 1682, gg1/124v/6 Kitee

Kaxoin Peter 1682.02.11.-13., gg2/305/16 Sortavala

Kaxoin Peter, gg2/309v-310/5 Jaakkima

Kaxoin Olle 1683, gg2/172-172v/13 Sortavala

Kaxoin Matz 1685, gg4/216-222v/38 Joukio (Parikkala)

Kaxoin Agnetha 1687, gg6/4v/16 Tohmajärvi

Kaxoin Thomas 1688 10.29.-31., gg7/205-205v/7 Kitee

Kaxoin Peter 1690 , gg9/154-154v/22 Joukio

Kaxoin Anders 1692 , gg11/59v-60v/21 Uukuniemi

Kaxoin Peter 1692, gg11/60v-61/22 Uukuniemi

Kaxoin Olof 1695, gg14/58/B Sortavala

Kaxoin Olof 1697, gg16/187-189v/1 Jaakkima

Kaxonen Lars 1697, gg16/394v/12 Jaakkima

Vanha gg-tunnus viittaa Käkisalmen lääniin. Koodien perusteella tiedot löytyvät melko helposti Kansallisarkiston mikrofilmeiltä. Sen sijaan tekstien tulkinta vaatii vaivaa, sillä eräät kirjurit ovat käyttäneet kovin omaperäisiä hieroglyfejä. Pikainen satunnaisotos osoittaa, että Anders Kaxoin ei löydy varsinaisen Kurkijoen alueelta, vaan siihen kuuluneesta Jaakkiman rälssistä. Anders Peersson Kaxoin aloitti Jaakkiman lautamiehenä (Jackimanvara och Migli) ainakin jo talvikäräjillä 16. ja 17. helmikuuta 1671. 17*

Kaikki edellisessä luettelossa esiintyvät Anders Kaxoin maininnat näyttävät koskevan samaa lautamies Anttia. Samoin ainakin useimmat Peter Kaxoin nimet viittaavat Oppolan Pekkaan. Siten henkilögalleria supistuu. Thomas Kaxoin Juurikkajärveltä mainitaan kerran Kiteen tuomiokirjoissa: Thomas Kaxoin dömes att betahla een häst - eli Tuomas tuomittiin maksamaan (korvaamaan) hevonen. Olof Andersson Kaxoin Karmalasta näkyy jatkaneen suvun lautamiesperinnettä. Hän esiintyy yhtenä Sortavalan edustajana lautakunnassa (nämnhden) 1695 ja 1696. Käkisalmen läänin tuomiokirjojen tulkinta on tässä kirjoitusvaiheessa kesken.

Käkisalmen ja Sortavalan maistraattien ja raatien asiakirjoista saattaa löytyä vielä joitakin tiedonsirpaleita suvusta. Kirjallisuuslähteiden mukaan kaupunkeihin olivat muuttaneet ainakin seuraavat kauppiasperheet:

Porvari Erich Kaxoin Kurkijoki/Käkisalmi

Porvari Thomas Kaxoin Kurkijoki/Käkisalmi

Porvari Pävell Andersson Kaxon/Kaxoin 1694 Karmala/Sortavala

Sukututkimusseuran 1993 julkaisema professori Veijo Saloheimon laatima "karkuriluettelo"

Itäsuomalaisista liikkuvuutta 1600-luvulla osoittaa selvästi ainakin sen, mistä Kaksoiset Käkisalmen Karjalaan tulivat. 18*

Siirtolaiset lännestä olivat kruunun kannalta verokarkureita, vaikka turvallisuussyistä Pohjolan suurvalta suosi luterilaisten muutttoa valloitusalueilleen Karjalaan ja Inkerinmaalle. Ortodoksien pääsyä esimerkiksi linnoitetun Käkisalmen porvareiksi selvästi rajoitettiin.

Savon karkurit 1618-55:

Kaksonen Paavo Kerimäki 1629/438:525v

Kaksonen Lauri Paavonpoika Kerimäki 1635/6889:726i

Savon karkurit 1657-1700:

Kaksonen Paavo Paavonpoika Kerimäki Kaksola 1660/8636:1241

Kaksotar Kaisa Kerimäki Käkisalmen lääni 1669/004:99

Kaksonen Heikki Kerimäki Kaksola 1670/8663:

Kaksonen Lauri Kerimäki Kaksola 1670/8663:

Kaksonen Pekka Kerimäki Kaksola 1670 Kurkijoki Oppola /8663:

Kaksonen Pekka Kerimäki Kosola Käkisalmen lääni 1696/008:165

Siirtolaisluettelo ilmaisee nimen jälkeen lähtöpaikan, vuoden ja muuttokohteen.

Numerosarjat ovat lähdetunnuksia. Lähtöpaikasta ei jää epäilystä. Valitettavasti vain kolmen siirtolaisen muuttokohde mainitaan. Siirtolaisuutta ilmeni suvussa näköjään sekä Ruotsin suurvaltakauden alussa 1629-1635 että ruhtuurin jälkeen 1660-1696.

Muuttokohteet vielä kertauksena: Käkisalmen lääni, Jaakkiman Härkälä ja Kurkijoen kihlakunnan Oppola. Jos näistä piirtää yhteyksiä Joachim-haaraan, ensimmäinen vaihe täsmää ajallisesti sukuumme paremmin. Myös Måns-etunimen ilmaantuminen ketjuun kielii uusista vaikutteista. Täysin sopimatonta ei ole ruhtuurin jälkeinen vaihekaan. Kummallakin polulla on sama alkupiste. Varmistuksiin tarvitaan useita sukuhaaroja kattava pohjamateriaali.

SÄÄMINGIN KAXOILA KAPPALAI SPAPPILALLE

Laatokan rantojen luterilaisten alkuperäiset lähtöpaikat sijaitsivat Täyssinän rauhan rajojen länsipuolella. Käkisalmen läänin Kurkijoen kihlakunnan naapuriksi osui Säämingin suurpitäjä. Muinaisen Säämingin itäosa Haapalan neljännes vaikuttaa muuttotietojen perusteella vahvasti Kaksosen suvun alkukodilta. Säämingin historian kirjoittaja professori Pekka Lappalainen mainitsee teoksessaan Kaksoilan kylän, jossa vuosina 1643 ja 1646 oli kolme taloa. 19*

Tietoja Kaksoilasta löytyy myös Mikko Saarenheimon Kerimäen pitäjän historiasta ja Antero Pelkosen kirjasta Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta.

Alkuperäislähteenä lienee monissa tapauksissa Lorentz eli Lauritsa Röösin karttakirja 1600-luvulta. Valtionarkistossa säilytettävän karttakirjan sivulla 181 näkyy Kerimäen (Kiärimäki) ensimmäinen kirkko. Samalla aukeamalla sivulla 182 on piirros Kaxoilan kylästä. Kartassa näkyy kaksi taloa ja peltoja. Tiluksia jakaa kiviäitä. Omistajina mainitaan Hendrich Kaxoin ja Pää Päälon Kaxoin. Teksti luetteloi muitakin tiluksia, joista Kaksoiset maksoivat kruunulle veroa. 20*

Hendrich tarkoittaa Heikkiä ja Pää Paavoa. Kerimäen talonpoikien luettelossa vuodelta 1647 esiintyvät Paavo Paavonpoika Kaksoinen, Lassi Pekanpoika Kaksoinen, Heikki Antinpoika Kaksoinen sekä Kerimäen pappilan maa. Heikin ja pappilan maa on merkitty autioksi eli verottomaksi. 21*

Ruhtuurisodan jälkeen 1657 laaditussa vahinkoluettelossa todetaan Kaksoilan menetykset seuraavasti:

Juho Luostarinen: menettänyt talonsa, vuoden kasvut ja 3 hevosta.

Paavo Kaksonen: menettänyt talonsa ja vuoden viljat.

Heikki sam. paik.: tämä on kappalaisen virkatalo; kappalainen Mikko herra on ammuttu linnassa, menettänyt omaisuutensa, leskellä ei mitään.

Tuomas Karttunen: menettänyt talonsa, vuoden viljat, vaatteet, 3 kuormaa heiniä, 40 syltä tervaksia ja 2 lehmää. 22*

Sodan jälkiselvittelyissä Heikki Pekanpoika Kaksoiselta vaadittiin takaisin kauroja, jotka naapuri oli pannut Heikin aittaan, mutta ne katosivat melskeissä. Syyte hylättiin käräjillä 1682. 23*

Lautamiesperinnekin tulee esille, sillä Paavo Kaksoinen toimi Säämingin lautamiehenä 1677-1659. 24*

Kaxoila sijaitsi Kerimäen ensimmäisen kirkon lähellä, vähän matkaa kirkosta itäkaakkoon. Kaxoilan katoamiseen näyttävät vaikuttaneen venäläishyökkäyksen perusteellinen hävitys sekä maiden lunastaminen Kerimäen kappalaispapille. Saarenheimo selittää laajasti Kerimäen kirkon ja kappalaispappilan perustamista ja eroa Säämingistä. Selvitys Kaksosten maiden luovuttamisesta on vaikeaselkoinen, mutta suvun maat lunastettiin näköjään kahdessa vaiheessa ruptuurisodan aikoihin kirkon tarpeisiin eikä toimeentulo irronnut enää perinteisiltä mannuilta. 25*

Seuraavassa suora lainaus Antero Pelkoselta:

V:n 1664 maanjaostelukirjassa mainitaan Kaksoilan kylän kohdalla seuraava tieto, joka koskee virkatalon hankkimista Kerimäen papille: Kerimäen kappalaisen virkataloon kuuluvaksi on pantu 2 5/6 veromarkanmaata Tynkkylänjoen kylässä maaherra Mik. Jordanin kirjeen mukaan - Jordan oli maaherrana 1640-luvulla - , mutta koska se paikka oli kaukana kirkosta, on maaherra Axel Ståhlarm suonut hänelle toisen, nimittäin Heikki Kaksoisen aution, likempänä kirkkoa, joka on maksanut veroa 2 1/2 veromarkasta, mutta nyt on lievennetty 1 1/2 vm. Toinen puoli tätä autiota 1 1/2 verom. kuului Paavo Kaksoiselle. Mutta ensiksi mainittu oli myös pantu Kerimäen papin virkatalon alueeseen ja maakirjoissa vielä erehdyksessä merkitty P. Kaksoisellekin kuuluvaksi, ja että kumminkin on mainittu Paavo Kaksoinen voinut kestää hänellä pantua vero-taakkaa, saapi osaksi selityksensä siitä, että siinä talossa on paljon miesväkeä ja että he ovat viljelleet muiden maita, osaksi siitä, että Heikki Kaksoisen tila on ollut autio, niin että he ovat voineet sitäkin viljellä. Mutta niinpian kun Heikin talo annettiin virkatalolle, joutui Paavon tila autioksi. Kun kumminkaan 1 1/2 vm:sta ei voida erityistä tilaa laatia ja kappalaisenkin on saatava 2 1/2 vmk., sentähden kehoitetaan Kunink. M:tia armossa suomaan kappalaiselle molemmat Kaksoisten tila-osat sitä enemmän, kun Mik. Jordankin oli antanut 2 5/6 vmk. 26*

Saarenheimo kertoo, että kesäkäräjillä 1664 kappalainen Pertteli Yrjönpoika valitti Kaksolan kylässä sijaitsevan tilansa pienuutta ja vaati Paavo Kaksosen aution liittämistä. Paavo oli joutunut tilan pienuuden takia muuttamaan, kun osa oli annettu kappalaiselle. Kaksosen rakennuksista, jotka olivat nurkatusten kappalaisen asunnon kanssa, oli olemassa vain tupa, jonka hän oli rakentanut sen jälkeen, kun venäläinen oli polttanut koko talon. Kattoa vaille jääneenä tämäkin tupa oli jo lahoamassa. Kappalainen pyysi, että tila liitettäisiin samaan manttaaliin, missä se oli ennenkin ollut, kun Kaksoset ennen kappalaisen osansaantia olivat hallinneet sitä. 27*

KERIMÄELLÄ KAKSOSIA PAAVOSTA ISRAELIIN

Heikki Kaksonen, Heikki Pekanpoika Kaksonen, Israel Kaksonen, Lassi Kaksonen, Lauri Kaksonen, Olli Kaksonen, Paavo Kaksonen, Pekka Kaksonen, Pekka Pekanpoika Kaksonen; Kaksosiin viitataan 20 kertaa ja lisäksi Kaksolasta löytyy 15 lähdeviitettä. 28* Fil. kand. Asko Mielosen 1990-luvulla kirjoittama Vanhan Kerimäen historia osa I:1 tuo näin laajasti esille Kaksolaa ja Kaksosia. Sääminkiä koskevat sukututkimuksemme taustaselvitykset kokosin pääosin kirjallisuuslähteistä ja harvoista arkistolähteistä jo 1980-luvun alkuvuosina. Vaikka esimerkiksi Israel Kaksonen on ensimmäisten Joachimien aikalaisia, Mielosen tutkimus laajentaa olennaisesti tietojamme suvun varhaisvaiheista. Historiakirjan kansikuva on tuttu: maanmittari Lorentz (Lauritsa) Röösön karttakirjan 1643-44 sivu 181. Kuvassa on juuri kirkonkylän arvon saanut Kerimäen kylä. Kirkkoherran tila (C) muodostettiin autiotaloista, joiden jäljiltä pappilan pelloilla näkyy neljä tyhjää tonttia. Kylän toinen tila (D) oli Heikki Mastarin omistuksessa. Valitettavasti kansikuvaan mahtuu vain suikale sivusta 182, jolle Röös piirsi Kaksolan. Röösön kartassa tilan A omistaa Heikki Kaksoin (Kaxoin) ja tilan B Paavo Paavonpoika Kaksoin. Luettelossa viitataan myös aiempaan maakirjaisäntään: Peer Päälson Siluandoins Kaxo ja luetellaan veromaat ja niiden sijainnit.

Kyläkuvauksissa historiikki kertoo seuraavaa:

Kaksola Kaksolan kylä sijaitsi Luostarilasta luoteeseen silloisen kirkon lähetyvillä. Kylän kaikki verotalot olivat aluksi Kaksosten suvun hallussa. Koska talot olivat melko lähellä kirkkoa, joutuivat ne autioiduttuaan Kerimäen kappalaisen käyttöön. Heikki Kaksosen tila autioitui ensin. Sitä viljeli aluksi Paavo Kaksonen, jonka talo oli aivan nurkitusten autioksi

jääneen tilan kanssa. Kun Heikin tilan annettiin kappalaisen virkataloksi, vaikeutui Paavon tilanpito ja myös hänen tilastaan tuli veroautio. Ruptuurissa sekä Paavon talo että kappalaispappilana palvellut Heikin talo poltettiin. Paavo rakensi vielä uuden tuvan, mutta sekin jäi asumattomaksi isännän karattua Käkisalmen lääniin. Kappalainen Bartholdus Georgi sai Paavon aution lisämaikseen virkataloonsa 1664. Maantarkastuksen aikaan kylässä oli vielä yksi Kaksosille kuulunut verotalo isäntänään Pekka Pekanpoika Kaksonen. Kaksonen siirtyi sittemmin asumaan Kaasilaan. 29*

Paavo Kaksosella oli ennen muuttoa tila Kerimäen Yläkuonan kylässä, josta monet isännät siirtyivät Kiteelle. Paavo Kaksosen tila jäi muutossa autioksi.

Kaksolan Pekka Kaksonen sai 1660-luvun alussa aputilaksi Kyllösten tilan Kessilästä. Kessilä jäi joksikin aikaa täysin asumattomaksi. Pekka Kaksonen muutti loppujen lopuksi asumaan Kaksolasta Kessilään. Henkikirjojen mukaan tämä näyttää tapahtuneen viimeistään 1680-luvun alussa. Kessilän Pekka pakeni kuitenkin verorästejään Käkisalmen lääniin talvella 1696.

Kaksolan Olli Kaksonen kierteli 1692 Venäjällä ostelemassa suolaa kirkkoherran laskuun.

Kaksonen lienee ollut etsimässä Vienanmeren suolaa kirkkoherran herkuksi.

Kulenkoisten kylästä tiedetään, että Kaarakaisilta jäi talo autioksi 1682, ja seuraavana vuonna sen otti Heikki Pekanpoika Kaksonen. Tämän jälkeen Kaksoset isännöivätkin taloa. Edellisessä luvussa mainitut kaurakäräjät liittyvät juuri tähän Kulenkoisten Heikki Pekanpoikaan.

Kaksosten Kaksolassa omistamien talojen luku vaihtelee eri lähteistä kahdesta kolmeen. Kaksolassa verokirjataloja oli kuitenkin vain kaksi. Rööns piirsi samalle karttalehdelle Kyllölän ja Naukkarilan kylien kanssa Koholan tilan, jonka hän merkitsi omaksi kyläkseen. Tämä Lassi Kaksosen talo sijaitsi Koholanmäellä, hiukan Kyllölästä itään. Maakirjoissa Lassi Kaksonen merkittiin Kaksolan asukkaaksi. Tila oli veroautio vuoteen 1644, jonka jälkeen siitä alettiin maksaa veroa kruunulle. Asukasta talossa ei tunnu olleen. Lauri Kaksosesta on merkintä vuodelta 1669: Valentin Behmin piti maksaa 10 kyynärää sarkaa Laurin tyttären paimenpalkkoja.

Yhteenvedo 1600-luvulla Kerimäellä esiintyneistä Kaksosista (alkuperäiset kirjoitusmuodot Kaxoi, Kaxoin):

Paavo Kaksonen

Paavo Paavonpoika Kaksonen

Lauri Paavonpoika Kaksonen

Lauri Kaksonen

Lassi Kaksonen

Pekka Kaksonen

Pekka Pekanpoika Kaksonen

Lassi Pekanpoika Kaksonen

Heikki Kaksonen

Heikki Pekanpoika Kaksonen

Heikki Antinpoika Kaksonen

Olli Kaksonen

Näistä tiedoista ei täysin selviä, tarkoittavatko esimerkiksi nimet Lassi, Lauri ja Lassi Pekanpoika samaa miestä. Isänniminä ja vanhempana sukupolvena esiintyvät Paavo, Pekka ja Antti. Heille voisi haeskella yhteistä isää 1500-luvulta.

Vanhan Kerimäen historian liiteosa sisältää Veijo Saloheimon tilastolukuja 1625-1700 Kerimäeltä muualle muuttaneista asukkaista. Esimerkiksi Kesälahdelle muutti 14, Kiteelle 34, Sortavalaan 12, Kurkijoelle 20 ja yhteensä Käkisalmen lääniin 164.

Kirkon ja kirkkoherran pappilan perustaminen Kallunmäelle 1600-luvulla tallasi Mielosen mukaan varsinkin Silvantoisen suvun etuja. Täydennykseksi voi muistuttaa, että kappalaispappila puolestaan vei Kaksosten maita - koski siis samaa alkuperää olevaa sukua.

Mielosen mukaan kirkko ehkä sijoitettiin varmuuden vuoksi ja tieteen tahtoen vanhan pakanallisen ajan uskonnollisen keskuksen sijalle. Seudulla on runsaasti uhrikiviryhmittymiä. Keskiajan Suomessa oli tapana rakentaa kirkot uhrilehtojen ja palvontapaikkojen tilalle. Kylännimenä Kaksola katosi Mielosen mukaan 1700-luvun lopun isojaon seurauksena. Kun 1800-luvulla vanha kappalaispappila jäi käyttämättömäksi, se siirrettiin Jouhenniemeen käräjätaloksi.

SILUANDOINEN KAXO VANHIN NIMIMUOTO

Fil. tohtori Kauko Pirisen kirjoittama Savon historia II:1 1982 mainitsee tuomiokirjalähteiden perusteella, että linnanvouti Gödik Fincken lampuoti Lauri Pärnänen puolusti vuonna 1608 sittemmin Tuunaansaareen laskettua 2 veromarkan rajamaata Paavo Kaksosen (Påäll Kaxoi) ja jakoveljiensä vaatimuksia vastaan. 30*

Tämä lienee vanhin Kaksosten nimissä käyty oikeusprosessi. Paavo Kaksonen näyttää olleen ensimmäisiä Kaksolan asukkaita, jonka nimestä Silvantoinen on pudonnut pois. Sama Paavo oli myös ilmeisesti ensimmäinen Karjalaan muuttaja.

Savon historian sukunimilitteistä vuodelta 1541 ei esiinny Kaksosta, kylläkin kuusi Silvantoista. 1562 Silvantoisia on jo 12. Lisäksi pitää muistaa, että vain veroisännät merkittiin maakirjoihin. Yhden nimen takana saattoi olla suurperhe. Kaksoi nimi tulee listoille 1614, jolloin niitä on kaksi, Silvennoisia jo 24. 31*

Asko Mielosen yleishistoria ei tunnista Silvantoinen-Kaksoa. Sen sijaan Silvantoiset mainitaan yhtenä alueen valtasukuna 1541. Silloin esiintyi kuusi Silvantoista asiakirjoissa. 1561 maakirjassa mainitaan Kerimäki-sana ensimmäistä kertaa. Kerimäki-nimisen kaskimetsän Katajamäen rinteellä omistivat Pekka Paavonpoika Silvantoinen ja Olli Silvantoinen. Viime vuosisadan lopussa itäistä Savoa tutkinut Antero Pelkonen laati maakirjojen ja muiden alkuperäislähteiden avulla luettelot Säämingin taloista vuosilta 1664 ja 1561. Hän antoi luetteloissa kullekin tilalle avainnumeron, joka perusteella tilan voi tunnistaa. 32*

Vuonna 1664 esiintyy vielä Kaksoilan kylä, mutta tilan numero 11 omistaa Kerimäen kappalaispappila. Vuosisata aiemmin saman numeron omisti Silvennoinen Kakso. 33* Suoraan vuoden 1561 maakirjasta luettuna omistaja on Peer Påällson Siluandojnen Kaxo. 34*

Lauritsa Röösin karttakirjan alkusivu (alasarakkeet) vahvistaa, että Kaksoilan maat omisti 1561 Peer Påällson Siluandoinen Kaxo. 35*

Antero Pelkosen taulukointi kertoo myös tilojen omistajien lukumäärän ja kiinnekirjan luovuttajan eli kuninkaan käskynhaltijan nimen. Tilalla numero 11 oli ainoastaan yksi omistaja ja tila oli kiinnekirjaton eli "ylimuistoisen nautinnon nojalla hankittu". 36*

Maakirjakopion lähettänyt professori Pekka Lappalainen suomentaa nimen seuraavasti: Pekka Paavonpoika Silvantoinen eli Kakso. Hänen veromaikseen luetellaan Kekinmaa, Kurvinsekä, Varpamäki ja puolet Ruokojärven maasta. 37*

Patronyyminimi Paavonpoika osoittaa Pekan isäksi Paavo Silvantoisen, jollainen nimi esiintyy jo vuoden 1541 Säämingin maakirjassa ja lautamiesluettelossa vuosina 1552-1564. 38*

Verotustermien mukaan Kaksola sijaitsi Haapalan neljänneskunnan Haapalankylän verokymmenyksessä. Arviokunnan numero on eräissä lähteissä 951. Maakirjat alkavat 1500-luvulta, joten varmaa tietoa vielä vanhemmista ajoista ei saada.

Vuosisatojen kuluessa sukunimi on kokenut kirjoitusasussa seuraavat muodonmuutokset: Kaxo - Kaxoi - Kaxoin - Kaksoinen - Kaksonen.

NIMENMUUTOS 1500-LUVULLA

Sukututkija Seppo Sampion mukaan Länsi-Suomesta keskiajan sukunimet hävisivät 1600-luvun kuluessa. Tilalle tulivat patronyyminimet esimerkiksi Paavonpoika ja Paavontytär. Sukunimet saivat pysyvän muodon viimeistään 1900-luvun alussa (sukunimilaki 1921). Sen sijaan Itä-Suomessa Sampion mukaan käytettiin pysyviä talonpoikaisnimiä jo 1500-luvun lopusta ja 1600-luvun alusta. Saman vahvistaa professori Lappalainen, joka on kuitenkin havainnut Säämingin seuduilla 1500-luvulla jonkin verran nimenmuutoksia. Muuttuneet nimet olivat kaksiosaisia esimerkiksi Mikkoinen eli Rossi. Jälkimmäinen osa jäi käyttöön. 39*

Nimientutkija professori Viljo Nissilä pitää nimenmuutosten pääsyyinä siirtymistä talosta toiseen. Primaarinimi katosi ja talon nimi tuli sukunimeksi. 40*

Nissilän kaavan mukaan Pekka Paavonpoika Silvantoinen olisi tullut Kaksoila-nimisen paikan isännäksi ja saanut maakirjojen tarkistuksessa uuden nimen.

Toisaalta myöhemmiltä ajoilta on ilmennyt tapauksia, joissa Kaksoset menettelivät täsmälleen päinvastoin nimeämällä omistukseensa siirtyneen tilan Kaksolaksi syrjäyttäen

vanhemman paikannimen.

Kaksosen nimen syntyä voi tarkastella monista näkökulmista ja eri lähtökohdista. Oliko muna ennen kanaa vai päinvastoin? Pohjautuuko nimi henkilöihin vai paikkaan?

Kaksoslapsia esiintyy pitkällä aikavälillä joka suvussa. Kaksosilla kaksosia on tosin kovin harvassa. Susanna Neiglick mainitaan 1725 syntyneenä kaksosena. 1800-luvun alussa Rääkkylän koulumestari Antti Kaksosen puoliso Ulrika Lovisa Teetgren sai kaksostytöt. Muita ei tässä sukuhaarassa 1600-luvulta laskien esiinny.

Lähes jokainen kuitenkin tuntee tuttavapiiristään kaksoslapsia, mutta onko kukaan tämän merkittävän perhetapahtuman vuoksi muuttanut tai edes aikonut muuttaa sukunsa tai asuinpaikkansa nimeä? Tämä vaihtoehto ei tunnu lainkaan uskottavalta.

Vanhoissa asiakirjoissa kaksoslapsista käytetään ilmaisuja gem, gemelli, gemini, didymi, tvilling tai tvillingar.

Henkilönäkökulmaan kytkeytyy myös sanaleikki Silvantoinen-nimestä. Saarenheimo selostaa, että vielä 1930-luvulla saatettiin Kerimäellä sukulaisnaapureita vanhaan tapaan kutsua "toisiksi". Käydään toisilla, toisien isäntä on kotona jne. 41*

Tästä kansantavasta johdetun päätelmän mukaan Silvan toinen ei ollut alkuperäinen sukunimi, vaan pääsuvusta eronnut naapuri tai sukulainen - toinen eli kakso?. Mutta tuskin tämäkään ratkaisee nimiarvoitusta.

Paikasta, jostakin parillisesta, johdetulle nimelle löytyy monia perusteita. Kerimäen ensimmäinen kirkko sijaitsi (nykyinen Kerimäen pitäjän Kerimäenkylä Savonlinnan itäpuolella Silvolan rautatieaseman lähetyvillä) loivarinteisen, mutta melko korkean mäen päällä. Kirkkomäen nimi on Kallunmäki. Vieressä on toinen samantapainen mäki Kataanmäki (Katajamäki). Vesistön pinta oli aiemmin paljon korkeammalla, sillä kirkon lähiseudulle pääsi veneellä. Historioitsija Asko Mielosen ensimmäinen havainto Kaksolasta on 1500-luvulta. Hän mainitsee, että Haapalan neljänneksen asuttu pääosa sijaitsi Kerimäen saarennolla ja läheisissä saarissa. Neljännekseen kuului 1556

papinveroluettelon mukaan kahdeksan kylää ja yhteensä 153 savua. "Sen sijaan siinä esiintyvä Kaksola ei maakirjan mukaan ollut vielä tuolloin asuttu". 42*

Kaksola sijaitsi Kallunmäeltä Punkaharjun suuntaan. 1900-luvun lopun topografikartoilta voi vielä hahmottaa mäkipareja. Mäkien välissä notkoissa saattoi olla myös kaksoislampia.

Vanhan karjalaisen hokeman mukaan mies on -nen, nainen on -tar ja talo on -la. Kolmas vaihtoehto onkin nimen muodostuminen osista, kantaosasta ja päätteistä. Alkuosalla saattoi olla jokin paikallinen sisäpiirin sisältö, mutta se unohtui aikojen kuluessa. Tai sillä ei edes ollut mitään erityistä tarkoitusta. Keri-sanasta on tehty monia tutkimuksia ja kirjoitettu artikkeleita. Arvoitus ei silti ole tyydyttävästi selvinnyt. Ehkä keri-nimen tutkimusta pitäisi laajentaa muihin lähiseudun outoihin sanoihin ja karjalaiseen kantakieleen. Jos kakso kuului varhaissavolaisella kaudella merkityksettömään tai merkityksensä kadottaneeseen sanarieskaan - sarjaan kallu, keri, kakso, löksä - koko nimiarvoituksen ratkaisuyritys on irrelevantti, epäolennainen.

Löksällä on muuten välillistä merkitystä sukututkimuksellemme. Jo valmiin nimateorian uhkaa sotkea Kauko Pirisen Savon historiassa esittämä maininta Kaipainen-Kakso. 43*

Kaipa(ha)inen(-oinen); Kaipainen-Kaipiaiset olivat laaja suku Mikkelin tienoilta Suur-Savosta. Muuan heistä asettui Pien-Savoonkin. Nimiviittaus herättää kysymyksen, tuliko Kaipaisistakin Kaksosia? Heitä ei kuitenkaan esiinny toistamiseen edes Pirisen omassa sukunimiluettelossa. Silvantoinen Kakso omisti puolikkaan Ruokojärven maasta.

Ruokojärvellä asuivat puolestaan seudun ainoat Kaipiaiset Löksjärven tuntumassa.

Kaipiaisten sukunimi muuttui paikan mukaan Löksäksi, kunnes suku 1700-luvulla katosi kylästä. 44*

Kaipiainen ja Kakso omistivat ilmeisesti yhdessä Ruokojärven aputilukset.

Pirinen esittelee laajan valikoiman erilaisista liikanimistä. Hänen mukaansa nimiyhdistelmät eivät ole kuitenkaan savolaisen kielenkäytön mukaisia, vaan kyseessä on vanha sukunimi ja uusi nimi - usein henkilökohtainen liikanimi, joka on tunkemassa edellistä tieltään. Kakso onkin Haapalan neljänneksessä muodostunut sukunimeksi. Verollepanomaakirjan kopio yhdistää sen Silvennoisiin ja tuomiokirjassa esiintyykin Silvennoinen Kakso.

Silloin kun nimi on yhdistetty savolaisen sukunimen perään, ei Pirisen mukaan ilmeisestikään ole kysymys samalla tavalla kiinteästä yhdistelmästä kuin esimerkiksi

nimessä Kirppu-Koponen. Pirinen esittää myös havainnon, että sellaiset nimi yhdistelmät kuin Kiiskinen eli Kyllönen liittyvät arviokuntiin, joilla oli kahteen sukuun kuuluvia omistajia. Maakirjan laatijan kannalta oli luontevaa panna näkyviin molemmat nimet, vaikka yksi isäntä mainittiin. Tässä on jo alkamassa 1600-luvulla ilmennyt käytäntö, että maakirjan entisen ja uuden isännän nimet yhdistettiin eli (eller) -sanalla. 45*

Pirisen tutkimus tunnistaa myös nimi yhdistelmän Perikäs-Silvennoinen.

Liikanimen ja nimenvaihdon tarpeellisuutta valaisevat myös Röösin karttakirjan sivut 181 ja 182. Karttamerkkien selitysosassa (Notarium explicatio) Rööselvittää pappilan ja kirkonseudun tilusten verotusarvoja, sijaintia ja vanhoja omistussuhteita. Palstojen vanhoina omistajina esiintyvät mm.

Matz Päällson Silfuandoin,

Peer Päällson Silfuandoin,

Bengt, Johan, Mårten Silfuandoin

Peer, Anders, Hendrich Silfuandoin.

Kaxoilaankin viitataan muutaman kerran. Kaxoilan sivulla 182 Rööselvittää Peer Päällsonia sukunimellä Silfuandoin Kaxo - "Silfuandoin Kaxo Jord" - siis itse asiassa genetiivimuodossa, joka pitäisi lukea Silvantaisen Kaxo maa. Tässä kohtaa Pekka Paavonpoikaa käsitellään Kaxoilan omistajana. Teksti viittaa vuoden 1561 maakirjaan, luettelosivulle 1, "Jordebooken fol 1", ja siinä luetellaan jo aiemmin tässä kirjoitelmassa mainitut tilukset sijainteineen. Silvantaiset olivat jo siinä vaiheessa asuneet ilmeisesti vuosisatoja Punkaharjun harjujaksolla. Suku oli kasvanut laajaksi, ja kullakin isännällä oli useita maapalstoja. Pekka Silvantaisiakin taisi olla ainakin kaksi. Verottajan ja kirjurin kannalta oli loogista erottaa heidät asuinpaikan nimen avulla.

Pelkkä tarkentava kirjurimerkintä ei silti riitä ikivanhan sukunimen syrjäyttämiseen. Uuden nimen vakiintumiseen tarvittiin Kaxoilan asukkaiden oma suostumus ja myötävaikutus.

Savolaisten suosima etunimi oli tuolloin Pekka eli Pietari ja hyvänä kakkosena Paavo eli Paavali. Apostolinimien jälkeen Lauri oli kolmas, Antti neljäs ja Olli viides. Juhana (myös muodossa Jöns eli Juntti), Hannu, Heikki, Matti, Niilo, Mikko ja Maunu mahtuivat myös kärkeen. Naisten nimivalikoima tuomiokirjoissa on suppea. Usein esiintyvä Maisa eli Maija, Anna, Kaisa eli Kati, Kirsti, Seikka eli Siisi (Cecilia), Maalin eli Mateli, Marketta, Elina ja Pirkko. Lappalaisen mukaan vanhat karjalaisnimet esiintyvät muodoissa Hirvoi, Makko, Korhoi jne. Silvantaisen kantamuoto olisi sama kaavan perusteella Silvai tai Silvoi. Säämingissä Silvai-suvun tai Silvain toisten päähaara näyttää asuneen Moijissa. 46* Karjalassa esimerkiksi Kaukolassa esiintyy myöhemmin autonomian ajalla Silvan, Silvasti ja Silvamaa sukunimiä. 47*

Niistä ei kuitenkaan voida vetää kiistattomia yhteyksiä Sääminkiin.

SÄÄMINGIN MUINAISASUTUS

Saarenheimo arvelee, että nimeltään -taipale, -selkä, ja -maa loppuiset alueet raivattiin Säämingissä asutukseen jo 1300-luvulla. 48*

Kerimäen historiassa Saarenheimo sanoo, että Silvennoisten suku näyttää olevan niitä, jotka luoteissuunnassa eli, kuten seuduilla sanotaan muistona erävaelluksen ajoilta, halki ilman tulivat näille maille (vs. poikki ilman). 49*

Lauri Pohjannoro kirjassaan Kerimäen kirkon vaiheilta viittaa, että Silvantaisen suku tuli Saimaan rannoilta. 50*

Sekä Saarenheimon että Pohjannoron arvioilta puuttuvat alkuperäiset lähdetiedot.

Asutuksen etenemistä tutkineet historioitsijat kallistuvat melko yksimielisesti sille kannalle, että Säämingin itäosa Haapalan neljännes, josta Kerimäki muodostettiin, asutettiin erä- ja kalaretkien tuloksena ennen muuta Hiitolanjokea pitkin Laatokan puoleiselta Karjalan kannakselta.

Merkkejä on myös Saimaan kautta edenneestä asutuksesta, mutta pääosa siitä suuntautui suurpitäjän länsiosiin, Savonlinnan länsipuolelle. Molemmat väylät kuitenkin yhtyvät ristiretkien aikaiseen karjalaiskulttuuriin Hiitolan, Kaukolan, Jääskén ja Viipurin alueilla. Ensimmäisen vuosituhannen kalmistohautoja on löydetty Karjalasta vain Laatokan tuntumasta.

Jääski ja Äyräpää liitettiin ensimmäisessä rajanvedossa 1323 Ruotsin valtakuntaan.

Kaukola muinaislinnoineen jäi Novgorodin Vatjan viidennekseen. Kerimäen kohdalla rajanveto jäi epäselväksi. Se oli yhtenä syynä Stolbovan rauhaan 1617 jatkuneisiin rajariitoihin, ryöstöretkiin ja avoimeen rajasotaan Täyssinän rauhaa 1595 edeltävinä vuosikymmeninä.

Joensuun yliopisto on tutkinut Säämingin rautakauden asutusta siitepölyanalyysin avulla. Kerimäen Suurjärven liejusta otetut näytteet osoittavat kaskiviljelyn merkkejä jo 590-luvulta. Tämä ensimmäinen rautakautinen raivaus- ja asutusvaihe kesti noin 150 vuotta. Maanviljelys näyttää päättyneen 700-luvulla.

Varmat viljelyn merkit katoavat lähes 350 vuodeksi. Uudelleen kulttuurikasvien siitepölyhiukkasia tavataan vasta 1200-luvun tienoilla. Suurjärven valuma-alueeseen kuuluu Kerimäenkylän seutu. Se sijaitsee vähintään yli 105 metriä merenpinnasta. Vaikka vedenpinta oli muinoin korkealla, nämä maat olivat veden huuhtomattomia, viljelykseen hyvin sopivia moreenimaita. 51*

PUNKAHARJUN TIE KAKSOLAN MAILLA

Kuningas Kustaa Vaasa oli kunnon mies ainakin valtakunnan taloudenpidon kannalta. Hänellä oli myös päteviä apureita. 1555-1556 Savonlinnassa linnanvouti Kustaa Fincken apuna työskenteli valtakunnan parhaimpiin veroasiantuntijoihin kuulunut Tuure Pietarinpoika Bielke. Vuosisata myöhemmin Lauritsa Röös yhdisti täsmällisesti 1500- ja 1600-luvun tietoja. Näiden herrojen työn tuloksena sukumme joutui muiden tavoin raskaan verorasituksen kohteeksi. Ainoa nykypäiviin ulottuva hyöty on se, että varhaisista sukupolvista jäi verokirjoihin tietoja.

Tietolähteistä voidaan päätellä Kaksonen-nimen synnyn paikka, aika ja yhteys. Se sijoittui Säämingin Kaxoilaan, ajoittui 1500-luvun jälkipuoliskolle ja kytkeytyi Kustaa Vaasan aloittamiin taloudellisiin uudistuksiin: maakirjojen eli verotuksen tarkistuksessa Silvantoinen kirjattiin Kaxoksi. Sukunimien pysyväisluonteesta huolimatta tämä asuinpaikkaan kytketty nimi syrjäytti vanhemman nimen - ehkä erotukseksi muista Silvantoisista.

Alkuperäislähteet ovat Kansallisarkistossa Helsingissä. Fil.kand. Asko Mielosen tutkimuksen lähdeaineiston kopioita on talletettu sekä Kerimäen kunnan kirjastoon että Karjalan tutkimuslaitokseen Joensuun yliopistoon. Näin aineistoon voi tutustua rasittamatta hauraita vanhoja papereita tai naarmuttamatta mikrofilmejä.

Käyttämäni kronologisesti takaperoinen kerronta saattaa olla vaikeaselkoista, mutta tässä palaamme 1900-luvun lopun Kerimäen Kaksolaan.

Kaksolan tarkka sijainti on jäänyt vielä osoittamatta. Karttojen lisäksi siinä tarvitaan myös paikallistuntemusta. Kerimäen paikallishistoriaan tarkoin perehtynyt ja sitä tallettanut maanviljelijä Esko Mielonen Kerimäen Silvolasta määrittelee Kaksolan paikan näin: Kaksola sijaitsi Kallunmäeltä Punkaharjulle päin noin 2,5 kilometrin päässä. Valtatien suuntaisena Anttolan tienristeyksestä Punkaharjun suuntaan ehkä noin kolme kilometriä, lähellä Silvolan rautatieaseman toisen yhdystien risteystä.

Kaksola liittyi Kerimäen kylään, sillä kylien nimiä yhdistettiin. Kaksola, Luostarila, Kyllölänmäki ja Tynkkylä ovat Kerimäen kylän alueella. Kaksolan paikalla asuu Sihvosia. Muinaisen Kaksolan maat ulottuivat Punkaharjun tien molemmille puolille, enin osa oli kuitenkin tien lounaispuolella. Silvolan asemalle kääntyvä tie menee myös Kaksolan vierestä. Siinä aivan lähellä on yksityistie, joka johtaa Kallunmäen suuntaan. Kun kuljetaan joitakin satoja metrejä yksityistietä pitkin, tullaan vanhan kappalaispappilan paikalle. Yksi lohkotuista tiloista kantaa edelleen Kaksolan nimeä.

Kun alueen yksityisteiden viitat uusittiin, Kaksolantie-viitta pantiin osoittamaan kappalaispappilan paikalle.

1:10000 peruskartat, ainakin vanhemmat versiot osoittavat tilojen nimet, joissa esiintyy edelleen Kaksola.

Kappalaispappilan arvorakennukset purettiin aikoinaan. Isossajaossa maat jäivät Sihvosen suvulle. He eivät tarvinneet pytkiä. Hirret siirrettiin kirkonkylään. Ne ovat (1990-luku) Romu-Heikin järvikalastusmuseon pihapiirissä. Kappalaispappilan hirsii on Karttusen kaupan ja siinä toimivan Pikku-lidan ravintolan seinissä. Kappalaispappilan paikalla on kaksi Sihvosten suvun rakentamaa taloa. Pihapiirin läpi kulkee nykyinen tilanraja. Toinen

Sihvosten taloista myytiin 1990-luvun puolivälissä uudelle omistajalle. Kauppa koski Sihvosten omistamaa marjanviljelytaloa. Valde Sihvonen jäi perheineen asumaan edelleen paikalle. Hän rakensi uuden talon pellolle. 52*

Hirsistä täytyy muistaa, että alkuperäinen 1600-luvun pappila paloi venäläishyökkäyksessä. Näihin päiviin säilyneiden hirsien täytyy olla uudempia. Ne ovat vain entisille Kaksosten maille pystytetyn rakennuksen osia - sellaisinkin vanhoja ja muistelemisen arvoisia.

Valde Sihvosen puolison Annikki Sihvosen mukaan Kaksolantie-viitta ilmestyi paikalle 1990-luvulla, kun haja-asutusalueiden osoitekäytäntöä uudistettiin. Kaksolantie alkaa valtatie 14:ltä, ja sen varrella on viisi numero-osoitetta. Sihvosten osoite on Kaksolantie 7-10. Valde ja Annikki Sihvosen omistama tila on edelleen rekisteröity Kaksolaksi. Maat ulottuvat valtatie molemmin puolin. Historian tutkijat ovat etsineet paikalta uhrikiveä, mutta sen sijaintia ei Sihvosille ole kerrottu. Sellainen on voitu myös kivienraivauksessa tahattomasti hävittää. Kappalaispappilasta paikalla ei ole enää mitään merkkiä.

Maastostakin on vaikea äkkiä osoittaa mitään kaksoismerkitykseen viittaavaa. 53*

Kerimäen seurakunnan kirkkoherranviraston mukaan seurakunnalla ei ole enää maita Kaksolan paikkeilla. Seurakunta omistaa ainoastaan runsaan hehtaarin lohkon vanhaa hautausmaa-aluetta Kallunmäeltä.

Kerimäen kirkkomäen Kallunmäen lähiseudulla esiintyy muuten harvinaisen runsaasti kuppikiviä, ikivanhoja uhrikiviä. Topografikartan mukaan yksi uhrikivi sijaitsee Kaksolan paikkeilla. Jos uhrikivi on tallella, se olisi ainoa muistomerkki niiltä ajoilta.

KESKI-KARJALAN KANTAVÄESTÖÄ

Monien itäsuomalaisen sukujen tapaan Kaksosten alkujuurat näkyvät johtavan muinaisen savolaispitäjän Säämingin itäosaan, jossa karjalaisvaikutus oli vahva.

Enemmistö varhaisista Kaksosista vaikuttaa asuneen linjan Kerimäki-Käkisalme-Sortavala-Rääkkylä-Kerimäki sisäpuolella eli Keski-Karjalassa. Esivanhempamme kuuluivat ilmeisesti seudun kantaväestöön jo heimokaudella. Keski-Pohjanmaa ja Keski-Suomi ovat valtakunnallisesti tunnettuja maakuntia. Luonnonkaunis Keski-Karjala on sen sijaan silvottu moneen kertaan rajansiirroilla. Pietari Suuren raja esimerkiksi tukki meritien, jota karjalaiskauppiat purjehtivat kuuteilla ja lotjilla kuljettaen tervaa ja muita luonnontuotteita aina Tukholmaan saakka.

Käsite Keski-Karjala on säilynyt vain paikallisesti Kiteen kaupungin ja sen naapurikuntien yhteistyössä ja eräiden seudun yritysten nimissä. Kauneuskilpailu Keski-Karjalan Neito levittää viestiä hieman laajemmallekin. Ehkä puolenkymmentä Kaksosten keskikarjalaista sukuhaaraa ja melkein paikallaan Purveden tuntumassa Kerimäellä ja Punkaharjulla pysytellyt kantahaara kattavat jokaisen tämän nimen omistajan. Väljän arvion saa täsmäämään ainakin jättämällä haarautumisajan määrittelemättä.

Savolaiset Kaksoset saattavat vierastaa määritelmää keskikarjalaisuudesta. Sama mielipide lienee pohjoiskarjalaisen identiteetin omaksuneilla Kaksosilla, mutta käsitteelle löytyy vahvoja perusteita varhaisilta aikakausilta sekä 1700-1900-luvuilta.

Asiakirjoista saa sen käsityksen, että Kaksosilla oli omaisuutta ja vaikutusvaltaa Laatokan Karjalassa Ruotsin suurvaltakauden lopulla. Tosin Käsisalmen läänin voittomailla ei siihen aikaan ollut samalaista perintöoikeutta kuin muualla valtakunnassa. Isonvihan aikana osa suvun jäsenistä menehtyi. Ainakin maat ja ammatit menetettiin rajan taakse. Sen Pietari Suuri piirsi asevoimin.

Tässä tekee vielä mieli viitata kulttuurien kerrostumiseen, mikä on kovin tavallista ikivanhoilla asuinsijoilla Lähi-idässä ja Välimeren maissa.

Viipurin tuomiokirkon hautojen kohtalo viittaa yleiseen ilmiöön, miten niskan päälle väkivaltaisesti päässyt kulttuuri kohtelee alakynteen jääneen muistopaikkoja. Viipurissa karjalaisen heimokulttuurin peitti läntinen ruotsalainen vaikutus, jota levittiin katolis-luterilaisen uskon nimissä. Sitä seurasi itäisen suurvallan poliittinen uskonsota, joka jyräsi alleen vanhat muistomerkit.

Kerimäen Kallunmäellä saattoi olla jo lappalaisen - ei välttämättä saamelaisen - metsästyskulttuurin seita. Vahvempi karjalainen kaskikulttuuri muutti sen heimokauden kalmistoksi. Itäinen ja läntinen maallinen valta taistelivat raja-alueesta vuosisatoja, kunnes luterilainen kirkko pystytti paikalle oman temppelin. Siitäkin on jäljellä enää mitättömät

rauniot.

Jos taustaamme kuoritaan kuin sipulia, sieltä idän uhasta huolimatta löytyy myös ortodoksis-venäläinen kerros. Esimerkiksi murreasanastomme sisältää runsaasti venäjän kielen lainoja. Tämän tekstin luomisvaiheessa uudet ylikansalliset amerikkalaiset ja yleiseurooppalaiset aatteet painavat päälle henkisesti ja taloudellisesti - mutta onko siinä lopultakaan mitään todella uutta.. Samanlaista sopeutumista olemme harjoitelleet vuosisadasta toiseen.

LÄHTÖRUUTU KANSAINVÄLISYYTEEN

Kaksonen-nimi saattaa Suomessa joskus aiheuttaa pientä vitsailua, mutta sillä on myös selviä etuja. Kansainväliseen kanssakäymiseen se kelpaa sellaisenaan. Sillä on valmiina myönteinen skandinaavinen imago. Se ääntyy vaivatta. Se sopii tietokonekielille ja internetiin. Se voidaan painaa ja translitteroida useimmille suurille kielille, vaikka niiden kirjaimisto poikkeaa länsimaisista aakkosista.

Jos ihminen ei tiedä mistä tulee, hän tuskin pystyy itse päättämään mihin suunnistaa. Aito kansainvälistyminen rakentuu vain omalle identiteetille. Monien itäsuomalaisten sukujen tapaan taustamme osoittaa meille lähtöruutumme eurooppalaisessa kulttuurissa. Se on ruutu, josta suomalaiset voivat lähteä liikkeelle hyvällä itsetunnolla. Se velvoittaa pitämään jalat maassa, mutta oikeuttaa kulkemaan pää pystyssä. Auttakoon se tietoisuus itse kutakin elämänsä valinnoissa!

LÄHDEVIITTEET:

I:1/2 KAKSOSEN SUVUN JOACHIM-HAARA

1. Jalmari Finnen kokoelmat, Tampereen kaupunginarkisto
2. Mikko Saarenheimo, Savonlinnan kaupungin historia I, sivu 420
3. Suomalaisia sukuja ja sukunimiä, toimittanut ekonomi B. Thilman, Taidevakka Kauniainen
4. Joensuun maakunta-arkiston sukututkimus 12.7.1994, Pirjo Veneskoski o.s. Kaksonen, Helsinki
5. Pitäjä rajojen mailla, Kitee ja Rääkkylä vuoteen 1870, Jyväskylä 1994, sivu 354
6. Pitäjä rajojen mailla, sivut 398, 403, 404
7. Joensuun maakunta-arkiston sukututkimus Kaksosen suvusta, 12.7.1994, Pirjo Veneskoski, Helsinki
8. Joensuun maakunta-arkiston sukututkimus Kaksosen suvusta 29.12.1978, Jussi Kaksonen, Pirkkala
9. Rääkkylän seurakunnan rippikirjat 1756-1762 IAa2 ja 1797-1803 IAa3, Joensuun maakunta-arkisto
10. Kiteen pitäjänkokouksen pöytäkirja 3.4.1771 Joensuun maakunta-arkisto
11. Rääkkylän pitäjänkokouksen pöytäkirja 23.4.1843, Joensuun maakunta-arkisto
12. Fil. lis. Juha Rouvisen tutkimus Kaksonen-Kastegren suvusta, Joensuu 1995
13. T. Carpelan, Ättartavlor för de på Finlands Riddarhus inskrivna Ätterna, sivu 1218
14. Pitäjä rajojen mailla, sivut 428, 429
15. Leppävirran kirja, toimittanut Osmo Rinta-Tassi, sivu 477
16. Pitäjä rajojen mailla, sivu 214
17. Pitäjä rajojen mailla, sivu 212
18. Juha Rouvinen Kaksonen-Kastegren suvusta
19. Veijo Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia II, Pohjois-Karjalan Kirjapaino Oy Joensuu 1976, sivut 261, 305, 355
20. A. R. Saarensen, Pohjois-Karjalan vierasnimiset suvut, Helsinki 1910, sivu 23
21. Professori Yrjö Blomstedtin artikkeli, Helsingin Sanomat 1.2.1980
22. Genos-aikakauskirjan päätoimittajan Georg Lutherin kirje 19.2.1984, Jussi Kaksonen Pirkkala
23. Joensuun maakunta-arkiston sukututkimuksen 29.12.1978 jatkoselvitys Kaksosen suvusta 23.3.1995, tutkija Päivi Repo-Lehikoinen, Jussi Kaksonen, Pirkkala
24. Uuno Karttunen, Kiteen seurakunta, Muistojulkaisu seurakunnan 300-vuotiseen

- juhlaan, 1931, Sortavala, sivut 21, 59
25. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 22
26. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 76
27. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 58
28. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 78
29. Veijo Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia III, sivu 376
30. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 59
31. Genos-aikakaushakirja numero 20, 1949, sivu 39
32. Genos 1944, sivu 136
33. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 58
34. Karttunen, Kiteen seurakunta, sivu 21
35. Genos 1944, sivu 130
36. Genos 1952, sivu 9
37. Genos 1944, sivut 130, 131, 135
38. Matthias Akiander, Herdaminne för fordnä Wiborgs och nuvarande Borgå stift, 1868, Helsinki, sivu 372
39. Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia II, sivu 261
40. Agronomi Uolevi Asikaisen tutkimustiivistelmä 24.8.1995 lukkari Joachim Neiglickin suvusta, 1995, Munkkivuori, Hki
41. Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia III, sivu 241
42. Pitäjä rajojen mailla, sivu 133
43. Fil. lis. Juha Rouvisen tutkimus Kaksonen-Kastegren suvusta, Joensuu 1995
44. Ismo Björn, Suur-Ilomantsin historia, sivut 142, 143
45. Uolevi Asikaisen tutkimustiivistelmä 24.8.1995
46. Kanslianeuvos Georg Luther, Arrendatorsfamiljerna i Tohmajärvi, Genos 1985, sivut 1-12
47. Jaana Juvonen, Vanhan Tohmajärven historia, sivut 138, 402, 403, 579
48. Uolevi Asikaisen tutkimustiivistelmä 24.8.1995
49. Joensuun maakunta-arkiston sukututkimuksen 1978 jatkoselvitys Kaksosen suvusta 1995, Jussi Kaksonen Pirkkala
50. Pitäjä rajojen mailla, Kiteen ja Rääkkylän talonhaltijaluettelo v. 1722-1850, sivut 567, 594, 598, 600, 652, 697, 714
51. Pitäjä rajojen mailla, sivut 247, 248, 377
52. Mikrofilmi LT1378, sivut 3543, 3524, Kansallisarkisto, Helsinki

I:2/2 KAKSONEN - SILVANTOISEN SUKUHAARA

1. Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia II, sivut 443-464
2. Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia II, sivut 283, 351
3. Erkki Kuujo-Jorma Tiainen-Eeva Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, Gummerus Jyväskylä 1970, sivut 62, 63
4. Kuujo, Sortavalan kaupungin historia, sivu 31
5. Uuno Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, (originaali: Erik Beling, Geometrische Chartor öfver Sordavalla stads Lägenheter 1697, RVA) sivut 41, 42, 47
6. Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, sivu 41
7. Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, sivu 58
8. Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, sivu 35
9. Erkki Kuujo-Toivo Immonen-Eino Puramo, Kurkijoen kihlakunnan historia, sivut 212, 214
10. Kuujo-Puramo-J.Sarkanen, Käkisalmen historia, sivut 80, 81
11. Kuujo, Kurkijoen kihlakunnan historia, sivu 210
12. Kuujo, Kurkijoen kihlakunnan historia, sivu 414
13. Kuujo, Kurkijoen kihlakunnan historia, sivu 305
14. Kuujo, Kurkijoen kihlakunnan historia, sivu 150
15. Uuno Karttunen, Sortavalan kaupungin historia, julkaistu Sortavalassa 1932, sivu 32
16. Käkisalmen läänin tuomiokirjakortisto, Kansallisarkiston tietokonearkisto TUOKKO, KA Helsinki
17. Rulla ES 1794/gg1/294v/B, Kansallisarkisto, Helsinki

18. Veijo Saloheimo, Itäsuomalaista liikkuvuutta 1600-luvulla, Savosta ja Viipurin-Karjalasta poismuuttaneita, Suomen Sukututkimusseuran julkaisu, sivut 23, 58
19. Pekka Lappalainen, Säämingin historia I, sivu 463
20. Lauritsa Röö, MHA Karttakirja C 1, 1600-luvulta, sivut, 181, 182, Kansallisarkisto
21. Mikko Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia 1632-1932, Savonlinnan Kirjapaino Oy 1932, sivu 293
22. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivut 78, 79
23. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivu 82
24. Lappalainen, Säämingin historia II, sivu 31
25. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivut 64-67
26. Antero Pelkonen, Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta, Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja XXII, Tilgman Helsinki 1902, sivu 260
27. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivu 107
28. Asko Mielonen, Vanhan Kerimäen historia, osa I:1, Gummeruksen Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 1993, hakemistosivut 668, 669, 686
29. Mielonen, Vanhan Kerimäen historia osa I:1, sivu 177
30. Kauko Pirinen, Savon historia II:1, 1982, sivu 195
31. Pirinen, Savon historia, sukunimiliitteet
32. Pelkonen, Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta, sivut 297-301 sekä liitteet A ja B
33. Pelkonen, Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta, sivu 301
34. Kansallisarkisto 6331 ab:131
35. Röö, MHA Karttakirja C 1, sivu 1, Kansallisarkisto
36. Pelkonen, Entisajan muistoja Rantasalmen kihlakunnasta, sivut 299-301
37. Professori Pekka Lappalaisen haastattelu ja sitä täydentävä Lappalaisen kirje 1979, Jussi Kaksonen Pirkkala
38. Lappalainen, Säämingin historia I, sivu 410 ja osa II sivu 27
39. Lappalainen, Säämingin historia I, sivut 129-131
40. Professori Viljo Nissilän haastattelu 17.2. 1979, Jussi Kaksonen, Pirkkala
41. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivu 14
42. Mielonen, Vanhan Kerimäen historia osa I:1, sivu 49
43. Pirinen, Savon historia II:1, sivu 240
44. Mielonen, Vanhan Kerimäen historia osa I:1, sivu 154
45. Pirinen, Savon historia II:1, sivu 242
46. Lappalainen, Säämingin historia I, sivut 410-411
47. Kaukola, Kaukolan historian toimikunta, Lahti 1953, sivu 186
48. Mikko Saarenheimo, Savonlinnan kaupungin historia I, sivu 22
49. Saarenheimo, Kerimäen pitäjän historia, sivu 13
50. Lauri Pohjannoro, Kerimäen kirkon vaiheilta, Savonlinnan Kirjap.Oy 1978, sivu 27
51. Vanhan Kerimäen historia osa I:2, 1993, Erillisartikkelit, sivut 107-110
52. Maanviljelijä Esko Mielonen, Kerimäen Silvola, puhelinhaastattelu 24.4.1995, Jussi Kaksonen Pirkkala
53. Annikki Sihvonen, Kerimäki, puhelinhaastattelu 27.4.1995, Jussi Kaksonen Pirkkala

TAULU A

KAKSOSTEN VARHAISIA SUKUPOLVIA

= PÅÅL SILUANDON (PAAVO SILVANTOINEN) talonpoika Säämingin Haapalan neljänneksessä, nykyinen Kerimäki, maakirja 1541 ja lautamiesluettelo 1552-1564

= PEER PÅÅLSSON SILUANDON KAXO (PEKKA PAAVONPOIKA SILVANTOINEN KAKSO) Säämingin Kaxoilan ensimmäinen isäntä, maakirja 1561 KA 6331 ab:131, Röö, MHA Karttakirja C 1 s. 1 ja 182

= PÅÅL KAXOI (PAAVO KAKSONEN) sääminkiläinen talonpoika, tuomiokirja 1608, muutti pois Kerimäeltä 1629/438:525v, V. Saloheimon luettelo, Sukututkimusseura

= PÅÅL KAXOIN (PAAVO KAKSONEN) Kaksolan varhaisia isäntiä; V. Saloheimo: vuoden 1620 kylvö- ja karjaluettelo

= PEER KAXOIN (PEKKA KAKSONEN) Kaksolan varhaisia isäntiä; V. Saloheimo: vuoden 1620 kylvö- ja karjaluettelo

= PÅÅL ANDERSSON KAXOIN (PAAVO ANTINPOIKA KAKSONEN) Verotilan omistaja Kerimäen Kaksolassa 1635 ; V. Saloheimo.

= LARS PÅÅLSSON KAXOIN (LAURI PAAVONPOIKA KAKSONEN) muutti Kerimäeltä 1635/6889:726i; V. Saloheimo, Sukututkimusseura, todennäköisin muuttokohde Käkisalmen lääni

= PÅÅL PÅÅLSSON KAXOIN (PAAVO PAAVONPOIKA KAKSONEN) verotilan isäntä Kerimäen Kaksolassa 1600-luvun puolivälissä; Röösin karttakirja sivu 182.

= THOMAS PÅÅLSSON KAXOIN (TUOMAS PAAVONPOIKA KAKSONEN) "karkasi" Kerimäeltä, kun vihollinen 1657 surmasi sukulaisisännän Heikki Kaksosen ja Kaksolasta muodostettiin kappalaisen virkatalo; V. Saloheimo, Anttola - Kerimäki - Simpala -kyläkirja

= THOMAS KAXOIN (TUOMAS KAKSONEN) kauppias, Käkisalmen porvari 1600-luvun loppupuoliskolta (onko sama henkilö kuin ?) THOMAS KAXOIN s.- k. ennen vuotta 1699, puoliso MARIA KAXOIN o.s.-, s. 1649 - k. 1708 Kiteen Juurikkajärven kylässä; Kiteen srk:n historiakirjat (*)

= THOMAS THOMASSON KAXOIN (Tuomas Tuomaanpoika) s.- asui Kiteen Juurikkajärven kylässä vuoteen 1725, vihitty avioon 19.2.1699 puolisonaan neito Anna Olofsdotter Auvin (Anna Ollintytär Auvinen), lapset:
1) Carin s. 26.5.1704 2) Valborg s. 26.4.1709
Thomas Thomassonin äitinä mainitaan Maria Kaxoin

= MÅNS (MAGNUS) KAXOIN s.- k. vuosien 1712-1722 välillä, asui Kiteen Misolan kylässä, puolison nimi tuntematon
1) Petter (Pekka) Kaxoin s. 17.1.1708 Kitee, Petter merkitty Måns Kaxoisen pojaksi Kiteen syntyneiden luetteloon

= THOMAS (TUOMAS) KAXOIN s. 1689 - k. 17.12.1764 Kitee, kruununtorppari Kiteen pitäjän Haapalahden kylässä, Kiteen maakirjakylä
1. puoliso ANNA TOROPAIN (Toropainen), heillä lapset:
1. Cristina (Tiina) s. 18.6.1723
2. Magnus (Mauno) s. 4.4.1726
3. ANDERS THOMASSON (ANTTI) KAXOIN s. 7.8.1728, vihitty avioliittoon 20.11.1748
SUSANNA JOACHIMSDOTTER NEIGLICKIN, s. 18.7.1725, kanssa,
kruununtorpan miniän Susannan vanhemmat kirkkoherra Joachim Neiglick ja Elisabeth Toljander
4. Thomas (Tuomas) s. 2.9.1733 5. Anna s. 9.11.1736 6. Maria s. 16.7.1739

2. puoliso Margaretha Kanckuin (Kankkunen) s. 1717, lapset:
7. Margaretha (Reetta) 3.5.1745 8. Johan (Juho) s. 3.2.1748 9. Henrich (Heikki) s. 15.6.1750 10. Anna s. 7.12.1753 11. Elin s. 1759

*) Luettelon jälkiosan tiedot ovat Joensuun maakunta-arkistosta 1995 kerättyjä aiemmin julkaisemattomia yksittäisiä faktoja.
Kaikki sukulaisuussuhteet eivät ilmene täysin varmoina harvoissa arkistolähteissä, vaan ne vaativat laajempia lisäselvityksiä.

SUSANNA NEIGLICK-KAKSOSEN SUKU

I:I JOACHIM NEIGLICK eli NEGELKEN saksalainen kauppias ja laivuri, joka purjehti Stralsundin hansakaupungista Pommerinmaalta Viipuriin 1597

II:I ANDREAS JOACHIMII NEIGLICK Räisälän ensimmäinen kirkkoherra ainakin jo vuodesta 1642

III:I GEORGIUS (JÖRAN) ANDREAE NEIGLICK s. 1634, Kiteen kappalainen 1665, kirkkoherra 1685, kuninkaallinen valtakirja kirkkoherran virkaan 10.7.1693, pakeni Pohjan sodan aikana Viipurin valtauksen jälkeen 1710 Rantasalmelle, k. vuoden 1711 lopulla ja haudattiin 30.1.1712 Rantasalmelle

1. puoliso nimeltään tuntematon, vanhimpjen lasten mm. kirkkoherra Joachim Neiglickin äiti

2. puoliso, vihittiin 1689, Elisabeth Rachlitzia, Elisabethin vanhemmat Viipurin kimnaasin lehtori Johan Casparides Rachlitz (Rachlitius) ja Elisabeth Brookhoff, Viipurin saksalaisia Georgiuksen lapsia:

IV:I Anders, *) Suorlahden hovin kantokirjuri 1690-luvulla, Tohmajärven nimismies 1698, talollinen Kitee 26 (Päättye 11, Sepänniemi) 1722-1729, Puoliso: Johanna Plåman s. 1662 k. kesäkuussa 1727 Kitee

IV:II JOACHIM GEORGII NEIGLICK

s. 1674 k. poltetautiin 7.11.1744 Kitee, kirjoittautui Tarton yliopistoon 6.9.1697, Kiteen apupappi vuodesta 1698, kappalainen 1722 kirkkoherra 1736, talollinen Kitee 27-28 (uusi Päättye 12) Strandgård

1. puoliso Ingebor Montana, s. noin 1671 k. pakolaisena 7.11.1711 (hautauspäivä)

Rantasalmi, ehkä Leppävirran kappalaisen Casper Matthiae Montanuksen sukua

Lapsia: V:I Johan s. 1704 k. 5.6.1772 Kitee, asui vuoteen 1734 Suorlahdessa, pikkuvihan jälkeen tilattomana loisena ja kirkonkerjäläisenä Kiteen kirkonkylässä, puoliso Elisabeth Osolanus, vanhemmat Kiteen kappalainen Georgius Osolanus ja Susanna Aeschilli

2. puoliso vuosina 1715?-1729 ELISABETH TOLLIANDER

s.- k. 1729 Kitee, vanhemmat Tohmajärven kappalainen Martinus Clementis Tolliander ja Anna Svensdotter Stille

Lapsia: V:II Märten s. 1716 k. 21.2.1789 Kitee, talollinen Kitee 27-28 1747-1749

V:III Joachim s. 1718 Kitee k. 22.2.1791 Rääkkylä, Oravilahden lukkari 1744-1788,

talollinen Kitee 30 (Päättye 14) 1741-1743, Oravilahti 4 1746-1791 Puoliso Kiteellä

3.6.1740 Sofia Elisabeth Kexler, vanhemmat rajaratsastaja Carl Simonsson Kexler ja Margareta Eriksdotter Hammerman

V:IV Magdalena Elisabeth s. 21.4.1723 Kitee k. 28.3.1774 Kitee

V:V Sofia s. 18.7.1725 **) Kitee k. 2.7.1726 (haudattu) Kitee

V:VI SUSANNA s. 18.7.1725 Kitee k. punatautiin 10.1.1791 Rääkkylä

Puoliso 20.11.1748 Kiteellä ANDERS THOMASSON KAXOIN s. 7.8.1728 Kitee k.

6.1.1801 Rääkkylä, asui aluksi kruununtorpparina Kiteen Haapalahdessa, valittiin 3.4.1771 Oravilahden kappelin suntuksi

V:VII Maria Hedvig s. 10.8.1727 Kitee k. 1.3.1790 Kitee

3. puoliso Margareta Ahockia s. 1675 k. 13.6.1747 Kitee, Liperin kappalaisen Matthias Pardanuksen leski, vanhemmat venäläisten 28.1.1705 surmaama Sortavalan kirkkoherra Andreas Ahockius ja Agata Pulsianus

IV:III Johan s. k. ennen 1739, kirjoittautui kuninkaalliseen Turun akatemiaan 13.6.1699, Kiteen apulaispappi 1703-1708, oli vaimonsa ja veljensä Joachimin perheen kanssa pakomatalla Rantasalmen Ahvensalossa 1712, vihittiin papiksi Jääsken kirkossa 1713, saarnaaja Ruskealassa 1720-luvulla, kirkkoherra 1723 Puoliso: Katariina Poppius

IV:IV Sofia s. noin 1693 k. 18.1.1741 Kitee Puoliso Johannes Christierni Ellonius, kirjoittautui kuninkaallisen Turun akatemiaan 13.9.1701, isänsä Cristiern Elloniuksen apulainen Kiteellä vuodesta 1706, Kiteen apulaispappi 1736 Neiglick-sukuun kuuluivat myös Sortavalan amtmanni ja Kiteen nimismies Karl Neiglick sekä Ruskealan ja myöhemmin Ilomantsin nimimies Georg Neiclick

*)Anders voi olla Räisälän Andreaksen poika, Georgiuksen veli **) Susanna Neiglickillä oli kaksoissisar Sofia, joka kuoli lapsena

TAULU C

JOACHIM-HAARAN SUKUPUU

VIII:I ANDERS KAXOIN s. 7.8.1728 Kitee, k. 6.1.1801 Rääkkylä, Oravilahden kappelikirkon suntio
puoliso SUSANNA NEIGLICK s. 18.7.1725 Kitee, k. 10.1.1791 Rääkkylä
Anders oli kiteeläisen kruununorpparin poika ja Susanna Kiteen kirkkoherran tytär.
Tiedot vanhemmista tauluissa A ja B.

Pariskunnalla mm. poika
IX:II JOACHIM KAKSONEN s. 29.10.1767 Rääkkylä, k. 21.10.1843 Rääkkylä, Rääkkylän kirkon
suntio
puoliso HEDVIG NIIRANEN s. 1770, k. 14.11.1833.

Heillä mm. poika
X:III JOACHIM KAKSONEN s. 7.4.1794 Rääkkylä, k. 29.1.1873 Liperi, talollinen Liperissä
puoliso STINA MALINEN s. ?1776, k. 6.2.1856 Liperi.

Heillä ainoastaan poika
XI:IV JOACHIM KAKSONEN s. 16.12.1821 Rääkkylä, k. 5.2.1904 Kuusjärven (Outokumpu)
Kaksolassa, talollinen Liperissä
puoliso ANNA KAISA SILVENNOINEN s. 30.12.1830 Liperi k. 6.1.1921 Kuusjärven Kaksolassa.

Heillä lapset
XII:V:1. ANDERS s. 21.11.1855 Liperi k. 23.4.1936 Viipuri
XII:V:2. JOHAN s. 2.9.1857 Liperi k. 11.2.1937 Kuusjärvi
XII:V:3. JOAKIM s. 12.5.1862 Liperi k. 31.12.1921 Viipuri
XII:V:4. MAJA STINA s. 1867 Liperi k. 14.2.1937 Liperi
XII:V:5. HENRIK s. 11.2.1873 Liperi k. 2.12.1936 Sortavala

KAKSOSEN SUVUN MUISTOPAIKKOJA

KERIMÄKI 1. KIRKON PAIKKA

* Kaksosen suvun juurilla, ilmeisesti heimokauden kalmisto, johon kristillinen kirkko rakennettiin, 1600-luvun kirkon muistolaatta, merkkejä kivijalasta, Kerimäen pitäjän Kerimäenkylässä, valtatie 14, Savonlinna-Punkaharju -väli, Anttolan risteyksestä kilometri Silvolan rautatieaseman suuntaan, sivutieltä viitta kirkon perustuksille

KERIMÄEN KAXOILA

* Kaxo, Kaxoi, Kaxoin, Kaksonen -nimien lähtöpaikka 1500-luvulla, Kaksola muuttui 1600-luvun lopulla kappalaispappilaksi, pappilan myöhemmätkin rakennukset purettu ja siirretty uuteen kirkonkylään, tilan maille topografikarttoihin merkitty muinainen uhrikivi, Kerimäenkylän Sihvola, valtatie 14, kirkon risteyksestä kolme kilometriä Punkaharjun suuntaan, yhdystie Silvolan asemalle, risteuksen lähellä Kaksolantie-viitta, muutama sata metriä paikallistietä johtaa Kaksolan ja kappalaispappilan kohdalle, alue yksityistä Sihvosten talojen pihapiiriä

KITEE 1. KIRKON PAIKKA

* Neiglickien kotiseudulla, kirkon muistokivi laattoineen Kiteen Suorlahden kylässä, valtatie 6:lta Tolosenmäen eteläpuolelta länteen, pienten kyläteiden takana

* Kiteen kivikirkko keskustassa, Thomas Kaxoisen perheen lähikirkko, Joachim Neiglickin kirkkoherrakauden saarnapaikka, mutta kivikirkon kohdalla silloin puukirkko, joka paloi 1800-luvun loppupuoliskolla

+ Kirkkoherra Joachim Neiglick ehkä haudattu kivikirkon sakastin viereen, jossa on myöhempien kirkkoherrojen hautoja

RÄÄKKYLÄN KIRKKO

* Kiteen Oravilahden 1. kappelikirkko 1600-luvulta vaurioitui kelvottomaksi isonvihan aikana,
2. kirkko 1739-1793 Oravilahdella kuusi kilometriä Rääkkylän keskustasta, Anders Tuomaanpoika Kaksonen oli Oravilahden suntio, lanko Joachim Joachimsson Neiglick samaan aikaan lukkarina
3. kirkko rakennettiin kirkonkylään 1793, mutta se paloi salamaniskusta 23.7.1837 jumalanpalveluksen jälkeen Joachim Antinpoika Kaksosen suntiokaudella
4. väliaikainen jumalanpalvelushuone,
5. kirkko nykypaikalla vuodesta 1851, alttaritaulu vuodelta 1929 taidemaalari E. J. Härkönen, Anders Vilhelm Kaksonen-Kastegrenin 1800-luvulla lahjoittama alttaritaulu palveli mahdollisesti kirkon remonttiin 1920-luvulle saakka, Pekka Joakiminpoika Kaksonen suntiona ennen 1800-luvun puoliväliä ja Joachim Pekanpoika Kaksonen kirkonvartijana (suntio) 1850-luvulla
+ Kirkonpalvelijat ja Susanna Kaksonen on todennäköisesti haudattu Rääkkylän kirkkomaihin

OUTOKUMPU Kuusjärven hautausmaa

+ Joachim Joakiminpoika Kaksosen ja Anna Kaisa Kaksosen o.s. Silvennoisen leposija ilmeisesti hautausmaan keskiosassa, vanhimmassa lohossa, kivi poistettu hautausmaan uusinnassa
+ Juho Kaksonen, Kalle Kaksonen ja Sylvi Kaksonen o.s. Juvonen, yhteinen hautakivi länsiportin lähellä Tuonenpelto-lohossa
+ Otto Kaksonen ja Hilma Kaksonen o.s. Antikainen, hautakivi kirkkomäen portin alapuolella

Ruutun hautausmaa, Rauhanmaa

+ Johan Joakiminpoika Kaksosen ja Anna Emilia Kaksosen o.s. Hirvosen leposija, pääportilta vähän vasemmalle, tolppa 1, ruutu 171, Outokummun keskustaan johtavan tien varressa

Viuruniemen Kaksola

* Kuusjärven kirkolta kymmenen kilometriä etelään Juojärven rannalla Kaksosten perustama maatila, Joachimin ja Anna Kaisan vanhuudenpäivien asuinpaikka, Kaksolan mäen laella vanhan tuvan pohja ja hirsiaitat 1800-luvun lopulta

VIIPURI Ristimäen hautausmaa

+ Antti Joakiminpoika Kaksonen ja Henriikka Kaksonen o.s. Räsänen
+ Anna Karoliina Kaksonen
+ Lauri Antti Kaksonen
+ Joakim Joakiminpoika Kaksonen
+ Kyösti Johan Kaksonen
* Viipurin tuomiokirkossa Kiteen kirkkoherran Georgius Neiglickin apen Johan Casparides Rachlitzin hauta vuodelta 1657, tämä Kaksosten kotiseudun pääkirkko tuhoutui jatkosodassa, Neuvostoliiton kaudella rauniot tasoitettiin.

JÄRVENPÄÄN hautausmaa

+ Lyyli Maria Kaksonen-Lumme-Räsänen
+ Hilja Kaksonen
+ Siiri Kustaava Kaksonen-Ein

HELSINKI Malmin hautausmaa

+ Urpo (Urho) Juhana Kaksonen
+ Paavo Eero (Erkka) Kaksonen
+ Lauri Antti Olavi Kaksonen
+ Jorma Kalervo Kaksonen
+ Kari Juhani Kaksonen
+ Hannu Ilmari Kaksonen

KOTKAN hautausmaa
+ Tauno Kalervo Kaksonen
+ Toini Kyllikki Kaksonen o.s. Jukeroinen

LAPPEENRANTA Ristikankaan hautausmaa
+ Aarne Joakim Kaksonen

TAMPERE Messukylän hautausmaa
+ Aino Augusta Aleksandra Kaksonen o.s. Repo
+ Kyllikki Leppänen o.s. Kaksonen
+ Terttu Kaksonen

SORTAVALA Vanha luterilainen hautausmaa
+ Heikki Joakiminpoika Kaksonen
+ Hanna Pitkänen o.s. Kaksonen
Heikin hauta pääportin viereiseltä portilta suoraan eteenpäin parikymmentä metriä, käytävän oikealla puolella, hautakivessä vanhan tavan mukaan etukäteen myös Heikin puolison Anna Kaksonen o.s. Hyppösen nimi, vaikka Anna haudattu Petäjävedelle ilman hautakiveä, Kaksosten hautakivi kaadettu mutta tallella vielä 1990-luvulla, jätetty nostamatta, jotta sitä ei vahingoitettaisi, käytävän toisella puolen Hannan hauta

PETÄJÄVESI
+ Anna Kaksonen o.s. Hyppönen
+ Hilja Kaksonen

KAKSOSEN SUVUN MUITA HAAROJA

Jussi Kaksonen, Pirkkala, kirjoitettu 1995 - 1997

Suomalais-ugrilaisten kansojen sukulaisuudesta puhuttaessa ei tarkoiteta geneettistä sukulaisuutta vaan kielisukulaisuutta. Samoin kaikista Kaksosista puhuttaessa lienee parasta käyttää ainoastaan käsitettä nimisukulaisuus. Vanhimmat nimet näyttävät sijoittuvan maantieteellisesti suppealle alueelle Itä-Savoon ja Karjalaan.

Sukututkimuksemme aikana olen eri lähteissä törmännyt Kaksosiin, jotka eivät ole ainakaan lähisukulaisia Joachim-haaralle. Jos nimen esiintymisestä kootaan kokonaisselvitys, saattaa seuraavista hajatiedoista olla aluksi hyötyä.

1990-luvun kartoilla Kaksola-nimi esiintyy Pohjois-Karjalassa ja Itä-Savossa. Naantalin luoteispuolella Askaisissa sijaitsee Kaksostenkylä. Paikan yhteyttä Kaksosten sukuun en ole erikseen ehtinyt selvittää, mutta tietolähteissä ei ole esiintynyt mitään siihen suuntaan viittaavia yhteyksiä.

Kotipaikkani Viuruniemen Kaksola esiintyy painoarvoaan komeammin kartoissa ja ohittaa jopa pieniä kyliä. Liperissä Pyhäselän rannalla esiintyy Kaksola ja Punkaharjun Kulennoisessa (Kerimäkeä vuoteen 1922) vuosisatoja vanha kantatila Ranta-Kaksola. Punkaharjun maisemareitin varrella Vaahersalossa on myös Kaksola. Kerimäen Kanta-Kaksola näyttää aikaa myöten jääneen nimenäkin kappalaispappilan varjoon.

* Veijo Saloheimon Savon historia II:2 aikajaksolta 1617-1721 tunnistaa Kaksolan kolmesti: kerran Punkaharjun harjujakson osana ja kahdesti pappilan maa-asioissa. 1681 kappalainen joutui käräjillä kiistelemään Ruokojärven kaukopalstan rajoista. Myös Olli Kaksosen suolanostomatkat Venäjälle 1691 mainitaan. Saloheimon Savon historian liiteosa selvittää sukunimien esiintymistä Savon henkikirjoissa 1694. Kaksosia luetteloon löytyi 10 ja ainoastaan Kerimäeltä. Koska tässä siirrytään maakirjoihin verrattuna erilaiseen tilastointiin, henkilöluku merkinnee vain parin talon asukkaita.

KESÄLAHDEN KAKSOSET

Tampereen teknillisestä korkeakoulusta 1980-luvulla eläkkeelle jäänyt apulaisprofessori, tekniikan tohtori Veijo Kaksonen (kuoli Hämeenkyrössä 1980-luvun lopulla) hoiti aiemmin maanmittaushallituksessa peruskartoitusta. Veijo Kaksonen kertoi tavanneensa työssään Itä-Suomesta useita Kaksola-nimisiä paikkoja.

Veijo Kaksosen kanssa vaihdoimme tietoja suvuistamme. Hänen esi-isänsä asuivat useiden sukupolvien ajan Kesälahdella Pyhäjärven länsipuolella Totkunniemen kylässä tilalla numero 16. Jos me puhumme Joachim-haarasta, silloin voidaan puhua myös Anders-haarasta, sillä niin uskollisesti nimistä on pidetty kiinni Kesälahdellakin.

Vanhin kirkonkirjoissa esiintyvä Veijo Kaksosen suvun jäsen oli

I. Anders Kaxoin s. 1694 k. 1769 - puoliso Marg. Pölläin s. 1720.

Heillä mm. poika

II. Petter (Pehr) Kaxoin s.19.4.1732 k. 7.5.1794 - puoliso Anna Peckin s. 1733 k. 27.11.1798.

Heillä mm. poika

III. Anders Kaxoin s. 9.3.1765 k. 6.5.1821 - 1. puoliso Anna Pölläin s. 1766 k. 29.5.1802 vihitty 31.5.1784, 2. puoliso Carin Karkulain s. 1770 k. 6.11.1827.

Heillä mm. poika

IV. Anders Kaxoin s. 8.4.1799 - puoliso Karin Kettuinen s. 5.3.1803.

Heillä mm. poika

V. Anders Kaxoin s. 29.7.1826 - puoliso Carin Westerinen s. 15.4.1822, kotoisin Kesälahdelta, vihitty 22.7.1847.

Heillä mm. poika

VI. 1) Anders Kaxoin s. 6.12.1848 sekä 2) Heikki s. 30.11.1854 - Stiina Sofia Laurintytär Massinen s. 5.6.1859, 3) Saara Katariina Antintytär s. 6.4.1857, 4) Aaro Antinpoika s. 5.6.1860. * (Joensuun maakunta-arkiston tutkimus, kopio mm. Jussi Kaksosella, Pirkkala)

Totkunniemeläistä Juhana Kaksosta syytettiin Kiteen käräjillä vielä 1777 kaatuvataudin taikomisesta naapurin Matti-poikaan, mutta se todettiin jo ratkaistuksi ja hylätyksi asiaksi edellisenä vuonna hovioikeudessa. (* Veijo Saloheimo, Pohjois-Karjalan historia III, sivu 465)

* Iivo Härkösen toimittama Karjalan kirja 1910, Porvoo, II osa sivut 203, 368, nostaa karjalaisten merkkimiesten joukkoon Antti Kaksosen, 1848-22.7.1898. Hän oli syntynyt Kesälahdella eli kuului Anttien haaraan.

"Raja-Karjalan - Salmin kihlakunnan - edistyspyrkimykset voimme sanoa alkaneen 1880-luvulla Sortavalan seminaarin perustamisesta ja Antti Kaksosen asettumisesta uutisviljelijäksi Suistamon Jalovaaraan sekä ensimmäisten kansakoulujen perustamisesta. Kaksosen uudenaikaiset maatalouspuuhut saattavat yhden ja toisen ympäristöseudun talonpojan jäljittelemään hänen menettelytapojaan". Lisäksi Karjalan kirja kertoo valokuvan kera Antti Kaksosen henkilöhistorian ja jopa luonteenpiirteet: "Luonteeltaan oli Kaksonen vilkas, puhelias, ystävien parissa leikillinen; sydämeltään oli hän hellä, auttavainen ja ihmisrakas".

Jos näillä perustiedoilla yrittää löytää Kesälahden Kaksosille esivanhempia, lähinnä mieleen tulee Jaakkiman lautamies Antti Kaksonen. Tähän ketjuun kuuluvat todennäköisesti myös Sortavalan porvari Paavo Antinpoika ja Karmalan lautamies Olli Antinpoika.

KAKSOSILLA USEITA TALOJA JAAKKIMASSA

Kun Suomi sotien jälkeen menetti Karjalan, siirtolaisiksi joutui useita kymmeniä Kaksosia. Eniten heitä lähti Jaakkimasta, yli 30. Siirtolaisluettelojen mukaan Jaakkima eli Lahdenpohjan ympäristö - Mikli ja Metsämikli - näyttää olleen Kaksosten painopistealue. Samoilta juurille johtaa Valkeakoskelle evakuoituneen maanviljelijä Joh. (Jussi) Kaksosen tausta (puhelinkeskustelumme 9.2.1979). Hänen kotipaikkansa yli 100 hehtaarin tila Karhuniemi sijaitsi Laatokan rannalla Jaakkiman Miklin kylässä, noin kuusi kilometriä

Lahdenpohjasta Sortavalaan päin. Joh. Kaksonen muistaa kerrotun, että ainakin neljä polvea asui samalla paikalla, häntä ennen Taneli, Matti ja Jussi.

Miklissä ja Metsämiklissä oli kuusi Kaksosten omistamaa taloa. Kaksoset kuuluivat luterilaiseen kirkkoon.

Kiteeläisen Kalevi Kaksosen isä Aadolf Kaksonen muutti evakkona Miklistä Kiteen Suorlahdelle. Yksi perhe tästä haarasta on siirtynyt Jyväskylän seudulle ja ottanut sukunimekseen Aksola. Toinen perhe on vaihtanut nimeksi Kuusela.

Miklin ja Metsämiklin Kaksosten taustasta pitäisi mielestäni tutkia se, asuivatko jotkut heistä niitä seutuja keskeytyksettä 1600-luvulta lähtien. Laatokan sokkeloisella rannikolla saattoi jokin talo selvitä Pohjan sodan melskeistä ja pysyä asuttuna Venäjän vallan alaisena 1700-luvun ajan. Jos näin kävi, Miklin Kaksosten esi-isä lienee läheisen Oppolan Pekka Kaksonen, ja Pekkahan muutti Oppolaan Kerimäeltä.

Vapaussodassa kaatui valkoisten puolella ainakin yksi Kaksonen, joka oli kotoisin Kiteeltä. Talvi- ja jatkosodassa 1939-1944 Kaksoset menettivät kolme miesjäsentään kaatuneita. He olivat kotoisin Jaakkimasta, Kesälahdelta ja Punkaharjulta. Yksi Kaksonen joutui sotavangiksi Neuvostoliittoon, mutta hän selvisi sodan jälkeen palautettujen vankien joukossa takaisin kotimaahan.

V.H. Vainion kirjoittama Kurkijoen historia IV säilyttää kuvan kera tietoja Antti "Herra Kaksosesta" 1800-luvun lopulta. Kirjan mukaan kurkijokelaiset muistivat kauan maanviljelijä, herastuomari Antti Kaksosen Rikkilänmäeltä. Hän vaikutti monet vuodet tunnustetusti tasapuolisena ja oikeudenmukaisena lautamiehenä pulmallisten perinnönjakojen selvittäjänä. Kaksonen oli intomielinen, melkein poikamaisen riehakas toiminnan mies, joka osasi lausua ajatuksensa runon säkeilläkin. Hän ajoi pontevasti suomalaisuuden asiaa tohtori Lylyn kanssa maanviljelyskoulun ruotsinkielisiä herroja vastaan, kuului sortovuosina aktivisteihin ja oli 1899 mukana suuressa lähetystössä (helmikuun manifesti) Lisäksi Herra Kaksonen mainitaan näppäränä kynämiehenä, joka kirjoitteli lehtiin ja sepitteli tilapäisrunoja. * (V. H. Vainio, Kurkijoen historia IV, sivut 113, 114, 346)

Karjalan suuntaan viittaavat muutkin sukuyhteydet. Hämeenlinnan terveystieteiden yliopiston Kyösti Kaksosen s. 28.2.1941 juuret johtavat Parikkalaan, jonka osia on aiemmin kutsuttu nimillä Joukio ja Koitsanlahti. Juvan lukion lehtorin Markku Kaksosen s. 16.10.1946 sukua löytyy Punkaharjulta (ks. Punkaharjun Ranta-Kaksola). Edesmennyt rovasti Otto Kaksonen oli taustaltaan kerimäkeläisiä.

Venäjän vallan aikana ennen Suomen itsenäistymistä Pietarin suomalaisten almanakka 1911 ja 1914 tuntee Kaksosen kelloseppänä Pietarissa. Ruotsin suurvaltakaudesta tämän kaupungin nimi oli ruotsiksi Nyen.

SORTAVALAN SEUDUN HYMPÖLÄN HAARA

Diplomi-insinööri rakennusneuvos Arvo Kaksosen sukujuuret johtavat Sortavalan maalaiskuntaan Hympölän kylään. Näiden tietojen kirjaamisen aikaan Arvo Kaksonen asui Kauniaisissa ja työskenteli Lemminkäinen-yhtymän johtoryhmässä. Kuriositeettina mainittakoon, että Lemminkäinen kesällä 1995 päälysti Värtsilän ja Sortavalan välisen maantien. Henkilötiedot ovat Arvon ja hänen joensuulaisen serkkunsa Reino Kaksosen keräämiä.

Suku oli asettunut niin tiiviisti luonnonkauniille Hympölänjärven seudulle lähelle Laatokkaa, että voidaan puhua Kaksosen suvun Hympölän haarasta. Vaikuttaa siltä, että Hympölän Kaksoset eivät 1700-luvulla lähteneet kotikonnuiltaan, vaikka venäläiset hävittivät läheisen Sortavalan kaupungin perusteellisesti ja Ruotsi menetti Käsisalmen läänin.

Hympölän Kaksoset:

I Petter Kaksonen s. 1710 k.1797

II Andreas Petterinpoika Kaksonen s. 1747 k. 3.7.1806

puoliso Catharina Silvennoinen s. 1749 k. 29.5.1789

Heillä mainitaan kirkonkirjoissa mm. lapsi

III Petter Kaksonen 2. 26.1775 k. 27.4.1833 Sortavalan maalaiskunnan Hympölän kylässä puoliso Helena Poutiainen s. 10.3.1784 k. 1822

Heillä mm. lapsi

IV Samuel Kaksonen s. 1810 k. 4.4.1893

I avioliitto Anna Ahonen s. 1819 k. 29.5.1849

II avioliitto (vihitty 16.12.1849) Katrina Andersintytär Koikkalainen s. 1828 k. 9.10.1905

I avioliitosta mm. lapsi

V Antti Kaksonen s. 5.3.1841 k. 196.1904 Sortavalan maalaiskunnan Hympölän Hietaisten tilalla n:o 1

puoliso Anna-Liisa Poutiainen s. 13.2.1858 Sortavalan maalaiskunnassa, vihitty 8.8.1880 k. 5.11.1931

Heillä seuraavat lapset:

VI

Antti Kaksonen s. 11.8.1880 k. 5.12.1955

Johan Kaksonen s. 1.7.1884 k. 8.3.1885

Anna Kaksonen s. 7.3.1887 k. 16.11.1887

Anna Kaksonen s. 6.10.1888 k. 7.12.1959

Juhana (Juho) Kaksonen s. 2.9.1893 k. 26.1.1946

puoliso Hilda Jaakontytär Patja s. 2.11.1905, vihitty 19.3.1931, k. 24.3.1975

Heillä seuraavat lapset

VII

Eero Johannes, Anja Kaarina, Arvo Antero, Erkki Olavi

Hympölän haaran vanhimman jäsenen Petter Kaksonen syntymäpaikkaa ei löydy kirkonkirjoista. Elinajan ja maantieteellisen läheisyyden vuoksi Petterin isäksi sopisi joko Sortavalan kaupungin porvari PaaVo Antinpoika Kaksonen tai Hympölän naapurikylän Karmalan lautamies Olli Antinpoika Kaksonen. Mahdollinen lisäselvitys olisi luontevinta aloittaa heistä.

Muitakin yhteyksiä toki voi pohdiskella, sillä Kaksoset asuivat Ruotsin suurvaltakauden lopulla melko suppealla alueella Keski-Karjalassa.

ITÄSAVOLAISTA KANTAHAARAA

Kerimäelle jäi vuoden 1656 ruptuurisodan jälkeen edelleen Kaksosia. Seuraavassa poimintoja Kansallisarkistosta Kerimäen kastettujen luettelosta *(Tiedot koonnut Uolevi Asikainen, Helsinki):

s. 3.8.1708 Kulennois

Peer Kaxoin - Ingeborg Mannikain Peer

s. 19.3.1710 sama pariskunta Simon&Susanna

s. 28.8.1712 Vahersalo (Rantasalmi)

Simon Turdiain - Anna Kaxoin Walborg&Sara

2. 25.12.1716 sama pariskunta Hend(rik)

s. 8.1.1713 Ruokojärvi

Thomas Kaxoin - Brita Behm Maria

s. 29.10.1721 Haapala sama pariskunta dotter

s. 23.5.1725 " " " Petter

s. 20.3.1716 " " " Brita

s. 10.5.1715 Haapala

Peter Kaxoin - Susanna Simoin Petter

s. 24.2.1718 " sama pariskunta Hend(rik)

s. 8.5.1727 Hapalax " " Johan

2.26.9.1726 Kulennoi

Henr. Kaxoin - Maria Kettuin Petter

s. 9.2.1729 Naukkarila

Sold. Henr. Kaxoin - Carin Sipari Henrik

s. 20.6.1720 Kerimäki

Nils Silfvendoin - Maria Kaxoin Anna

Kerimäen kuolleitten luettelo (Kansallisarkisto):

H 1707 Kaxoila
Påhl Henriksson Kaxoins Barn i Kg
H-/7 1709 Simbala
Piga Maria Påhlsdotter Kaxoin i Kg
H-/4 1710 Kulennois
Peer Paussois Wda Carin Kaxoin i Kg
H-/4 1710 Peers Kaxoin i Kg

Luettelosta voisi olettaa, että Simon ja Susanna Kaxoin sekä Walborg ja Sara Turdiain olivat kaksoslapsia. Toisaalta merkinnät osuvat isonvihan pahimpiin vuosiin. Silloin lasten kastamiset lykkääntyivät, kun papit olivat pakosalla. Eri vuosina syntyneitä saatettiin kastaa samaan aikaan. Vahersalon rinnalla esiintyy suluissa maininta Rantasalmi, vaikka Vaahersalo sijaitsee Punkaharjun maisemareitin varrella. Se kuului kuitenkin Rantasalmen kihlakuntaan. Merkintä saattaisi myös tarkoittaa sitä, että lapset käytettiin kasteessa Rantasalmella. Pappeja näet piileksi vesireitin länsipuolella. Thomas Kaxoisen ja Brita Behmin lapsi v. 1721 dotter eli tytär näyttäisi jääneen kastamatta. Ehkä hän menehtyi ennen kastetoimitusta.

PUNKAHARJUN RANTA-KAKSOLA

Kaksosten itäsavolaista kantahaaraa koskeva tietämys perustui aina vuoteen 1997 saakka hajapoimintoihin Kansallisarkistosta ja paikallishistorioiden kirjallisiin lähteisiin. Vasta juvalaisen Markku Kaksosen Päivi Repo-Lehikoisella teettämä sukututkimus *(Alkuperäiskappale; lehtori Markku Kaksonen, Juva) löysi ensimmäisen aukottoman ketjun 1900-luvun Kaksosista 1600-luvun Kaksolaan ja Kaksosiin. Nämä aiemmin julkaisemattomat tiedot on kerätty Mikkelin maakunta-arkistosta. Samalla tutkimus vahvisti oikeaksi varhaisemmat johtopäätökset suvun lähtöpaikasta.

Kerimäen Kanta-Kaksolaan johtaa yksi sukupolvien ketju Kulennoisen kylän Ranta-Kaksolan kautta. Kuntajaon vuoksi Kulennoinen ja Ranta-Kaksola ovat vuodesta 1922 kuuluneet Punkaharjun kuntaan. Vanha asuinpaikka sijaitsee lähellä kansallismaisemaksi kutsuttua Punkaharjun maisemareittiä.

Markku Kaksosen mukaan Ranta-Kaksola ja toinen tila Ala-Kaksola ovat maarekisterinimiä. Paikalliset asukkaat tuntevat paikan paremmin nimellä Kalavala. Markku Kaksostakin on kutsuttua Kalavalan Markuksi.

Vanhan uskomuksen mukaan paikalliset asukkaat kokoontuivat muinoin Kalavalaan jakamaan kalavesiä ja ehkä päättämään muistakin yhteisistä asioista. Kalavala sijaitsee Kulennoisen Lahdenkylän puolella.

Kulennoisen kylän tilaa nro 4 (isonjaon jälkeen uudeksi tilanumeroksi 20) on isännöinyt 1640-luvulta lähtien rakuuna Tuomas (Thomas) Kaarakainen. Vuonna 1682 hänen tilansa todettiin verotusluetteloissa autioksi (veronmaksukyvyttömäksi). Seuraavana vuonna Heikki Pekanpoika Kaksonen (Henrik Pettersson Kaxoin) on ottanut tilan haltuunsa ja tämän jälkeen Kaksoset ovat olleet isäntinä kyseisellä tilalla.

Kaarakaisen autiotilan viljelykseen ottaneella Heikki Pekanpoika Kaksosella on ollut Pekka (Petter)-niminen poika, joka on kuollut 17.1.1731 67-vuotiaana, ja hänellä vastaavasti Heikki (Henrik)-niminen poika, joka on kuollut 4.3.1744 50-vuotiaana. Tämän noin 1694 syntyneen Heikki Kaksosen poika Pekka (Pehr) esiintyy tekstissä tuonnempana taulussa nro 1.

Ranta-Kaksolan ensimmäinen isäntä Heikki Pekanpoika Kaksonen lienee epäilemättä sama henkilö, josta on jäänyt merkintöjä historiaan Kerimäen Kanta-Kaksolan yhteydessä. Mainintoja löytyy myös tämän kirjoitelman jaksoissa Säämingin Kaxoila kappalaispappilalle ja Kerimäellä Kaksosia Paavosta Israeliin. Samoin Israel Kaksonen esiintyy sekä vanhassa että uudessa aineistossa.

Ranta-Kaksola syntyi 1600-luvun lopulla pian sen jälkeen, kun venäläinen hävitti alkuperäisen Kaxoilan ja tuhon seurauksena tilat lunastettiin Kerimäen kappalaispappilaksi. Pakkomuuton jälkeen suku näyttää sinnikkäästi vaalineen Kaksola-nimeä.

Kanta-Kaksolan (Kaksolantie-viitta Punkaharjun tiellä Kerimäellä) ja Ranta-Kaksolan väli on vain kymmenkunta kilometriä. Jälleen on syytä muistuttaa, että maisema Kanta-

Kaksolan ympärillä sen asutusaikoina 1500-luvulla oli erilainen. Vesistöjen pinta oli ennen maakannaksen murtumista paljon korkeammalla kuin 1900-luvulla. Vaikuttaa vahvasti siltä, että Silvantoinen-Kaksosen suku asettui aivan ensimmäisten joukossa pysyvästi asumaan Punkaharjun harjujaksolle.

TAULU 1.

I. Pehr (Pekka) Kaksonen. Syntynyt rippikirjan mukaan vuonna 1720 Kerimäki. Kuollut rippikirjan mukaan vuonna 1780 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4. - Puoliso Catharina (Kaisa) Muhonen. Syntynyt rippikirjan mukaan vuonna 1721. Kuollut rippikirjan mukaan vuonna 1795 Kerimäki.

II. Lapsia:

1. Hindrich (Heikki) Kaksonen. Syntynyt rippikirjan mukaan vuonna 1746 Kerimäki. Kuollut rippikirjan mukaan vuonna 1790 Kerimäki.

1. Israel Kaksonen. Syntynyt 21.4.1750 Kerimäki. Kuollut 20.3.1825 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4. Taulu 2.

1. Maria Kaksonen. Syntynyt 9.7.1752 Kerimäki.

1. Anna Kaksonen. Syntynyt 13.9.1754 Kerimäki.

1. Catharina (Kaisa) Kaksonen. Syntynyt 10.7.1758 Kerimäki.

TAULU 2.

II. Israel Kaksonen (isä Pehr (Pekka) Kaksonen, taulu 1). Syntynyt 21.4.1750 Kerimäki. Kuollut 20.3.1825 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4. - Puoliso Catharina (Kaisa) Sairanen. Syntynyt rippikirjan mukaan vuonna 1750. Kuollut 21.6.1822 Kerimäki.

III. Lapsia:

1. Petter (Pekka) Kaksonen. Syntynyt 12.12.1777 Kerimäki. Kuollut 24.2.1859 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4. Taulu 3.

1. Henrik (Heikki) Kaksonen. Syntynyt 10.3.1780 Kerimäki.

1. Israel Kaksonen. Syntynyt 12.2.1783 Kerimäki.

1. Carin (Kaisa) Kaksonen. Syntynyt lastenkirjan mukaan vuonna 1785 Kerimäki.

1. Christina (Tiina) Kaksonen. Syntynyt 1.12.1793 Kerimäki.

TAULU 3.

III. Petter (Pekka) Kaksonen (isä Israel Kaksonen, taulu 2). Syntynyt 12.12.1777 Kerimäki. Kuollut 24.2.1859 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4. - Puoliso 24.5.1803 Kerimäki Maria Sairanen. Syntynyt rippikirjan mukaan vuonna 1779 Kerimäki. Kuollut 3.2.1858 Kerimäki. Talollisen tytär Haapaniemen kylässä.

IV. Lapsia:

1. Israel Kaksonen. Syntynyt 1.7.1804 Kerimäki.

1. Henrik (Heikki) Kaksonen. Syntynyt 26.5.1808 Kerimäki. Kuollut 1.10.1882 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4 (isonjaon jälkeen uusi nro 20). Taulu 4.

1. Catharina (Kaisa) Kaksonen. Syntynyt 31.3.1815 Kerimäki.

TAULU 4.

IV. Henrik (Heikki) Kaksonen (isä Petter (Pekka) Kaksonen, taulu 3). Syntynyt 26.5.1808 Kerimäki. Kuollut 1.10.1882 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 4 (isonjaon jälkeen uusi nro 20). - Puoliso 1:o 19.6.1836 Kerimäki Elin Laamanen. Syntynyt 3.10.1812. Kuollut 14.1.1859 Kerimäki. Talollisen tytär Kulennoisen kylässä tilalla nro 2. - Puoliso 2:o 1859 Karin (Kaisa) Sairanen. Syntynyt 15.3.1811. Kuollut 28.11.1868 Kerimäki.

V. Lapsia:

1. Petter (Pekka) Kaksonen. Syntynyt 3.6.1837 Kerimäki. Kuollut 28.4.1847 Kerimäki.

1. Maria Kaksonen. Syntynyt 10.2.1839 Kerimäki. Kuollut 21.3.1847 Kerimäki.

1. Henrik (Heikki) Kaksonen. Syntynyt 23.12.1841 Kerimäki. Kuollut 24.4.1842 Kerimäki.

1. Ulrica (Ulriikka) Kaksonen. Syntynyt 23.12.1841 Kerimäki. Kuollut 16.4.1842 Kerimäki.

1. Johan (Juhana) Kaksonen. Syntynyt 27.9.1843 Kerimäki. Kuollut 14.2.1896 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 20. Taulu 5.

1. Paul (Paavo) Kaksonen. Syntynyt 11.6.1846 Kerimäki.

1. Henrik (Heikki) Kaksonen. Syntynyt 17.4.1848 Kerimäki. Kuollut 11.10.1848 Kerimäki.

1. Anna Kaksonen. Syntynyt 16.7.1849 Kerimäki. Kuollut 21.7.1849 Kerimäki.
1. Israel Kaksonen. Syntynyt lastenkirjan mukaan vuonna 1851 Kerimäki. Kuollut 22.9.1851.
1. David (Taavetti) Kaksonen. Syntynyt 28.2.1856 Kerimäki. Kuollut 22.6.1858 Kerimäki.

TAULU 5.

V. Johan (Juhana) Kaksonen (isä Henrik (Heikki) Kaksonen, taulu 4). Syntynyt 27.9.1843 Kerimäki. Kuollut 14.2.1896 Kerimäki. Talollinen Kulennoisen kylässä tilalla nro 20. Vuosien 1873-1881 rippikirjan mukaan Juhana Kaksonen on tuomittu 15.9.1875 Kerimäen kihlakunnanoikeudessa laittomasta kalastuksesta yhdessä Adolf Laamasen ja Henrik Pitkosen kanssa kymmenen markan sakkoihin tai rahan puutteessa neljän päivän vankeuteen "vedellä ja leivällä". (Jäljennös Kerimäen tuomiokirjasta alkuperäisen tutkimuksen liitteenä) Viipurin hovioikeus on 17.3.1876 tekemällään päätöksellä "vapauttanut Juhana Kaksosen kaikesta vastuusta". - Puoliso 13.9.1868 Kerimäki Anna Ulrika Silvennoinen. Syntynyt 19.4.1846 Kerimäki. Talollisen tytär Kulennoisen kylässä tilalla nro 3.

VI. Lapsia:

1. Edvard Kaksonen. Syntynyt 1.8.1869 Kerimäki.
1. Paul (Paavo) Kaksonen. Syntynyt 22.9.1871 Kerimäki. Kuollut 1.6.1873 Kerimäki.
1. Ida Maria Kaksonen. Syntynyt 1.2.1874 Kerimäki.
1. Edla Ulrika Kaksonen. Syntynyt 1.10.1876 Kerimäki.
1. Heikki Juhana Kaksonen. Syntynyt 3.4.1879 Kerimäki. Vuosien 1890-1899 rippikirjan mukaan hopeasepän opissa Venäjällä.
1. Hilma Sofia Kaksonen. Syntynyt 4.7.1882 Kerimäki. Kuollut 21.2.1887 Kerimäki.
1. Paavo Albin Kaksonen. Syntynyt 20.1.1885 Kerimäki.
1. Anna Johanna Kaksonen. Syntynyt 18.10.1887 Kerimäki.

RANTA-KAKSOLA, HAKEMISTO:

(numerot viittaavat tauluihin)

Kaksonen Anna 13.9.1754	1
Kaksonen Anna 16.7.1849-21.7.1849	4
Kaksonen Anna Johanna 18.10.1887	5
Kaksonen Carin (Kaisa) 1785	2
Kaksonen Catharina (Kaisa) 10.7.1758	1
Kaksonen Catharina (Kaisa) 31.3.1815	3
Kaksonen Christina (Tiina) 1.12.1793	2
Kaksonen David (Taavetti) 28.2.1856-22.6.1858	4
Kaksonen Edla Ulrika 1.10.1876	5
Kaksonen Edvard 1.8.1869	5
Kaksonen Heikki Juhana 3.4.1879	5
Kaksonen Henrik (Heikki) 10.3.1780	2
Kaksonen Henrik (Heikki) 26.5.1808-1.10.1882	4
Kaksonen Henrik (Heikki) 23.12.1841-24.4.1842	4
Kaksonen Henrik (Heikki) 17.4.1848-11.10.1848	4
Kaksonen Hilma Sofia 4.7.1882-21.2.1887	5
Kaksonen Hindrich (Heikki) 1746-1790	1
Kaksonen Ida Maria 1.2.1874	5

Kaksonen Israel 21.4.1750-20.3.1825	2
Kaksonen Israel 12.2.1783	2
Kaksonen Israel 1.7.1804	3
Kaksonen Israel 1851-22.9.1851	4
Kaksonen Israel 1854	4
Kaksonen Johan (Juhana) 27.9.1843-14.2.1896	5
Kaksonen Maria 9.7.1752	1
Kaksonen Maria 10.2.1839-21.3.1847	4
Kaksonen Paavo Albin 20.1.1885	5
Kaksonen Paul (Paavo) 11.6.1846	4
Kaksonen Paul (Paavo) 22.9.1871-1.6.1873	5
Kaksonen Pehr (Pekka) 1720-1780	1
Kaksonen Petter (Pekka) 12.12.1777-24.2.1859	3
Kaksonen Petter (Pekka) 3.6.1837-28.4.1847	4
Kaksonen Ulrica (Ulriikka) 23.12.1841-16.4.1842	4
Laamanen Elin 3.10.1812-14.1.1859	4
Muhonen Catharina (Kaisa) 1721-1795	1
Sairanen Catharina (Kaisa) 1750-21.6.1822	2
Sairanen Karin (Kaisa) 15.3.1811-28.11.1868	4
Sairanen Maria 1779-3.2.1858	3
Silvennoinen Anna Ulrika 19.4.1846	5
